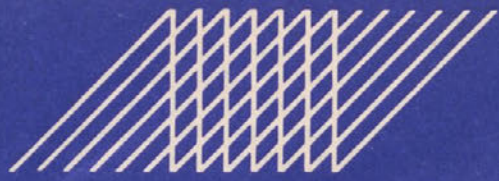
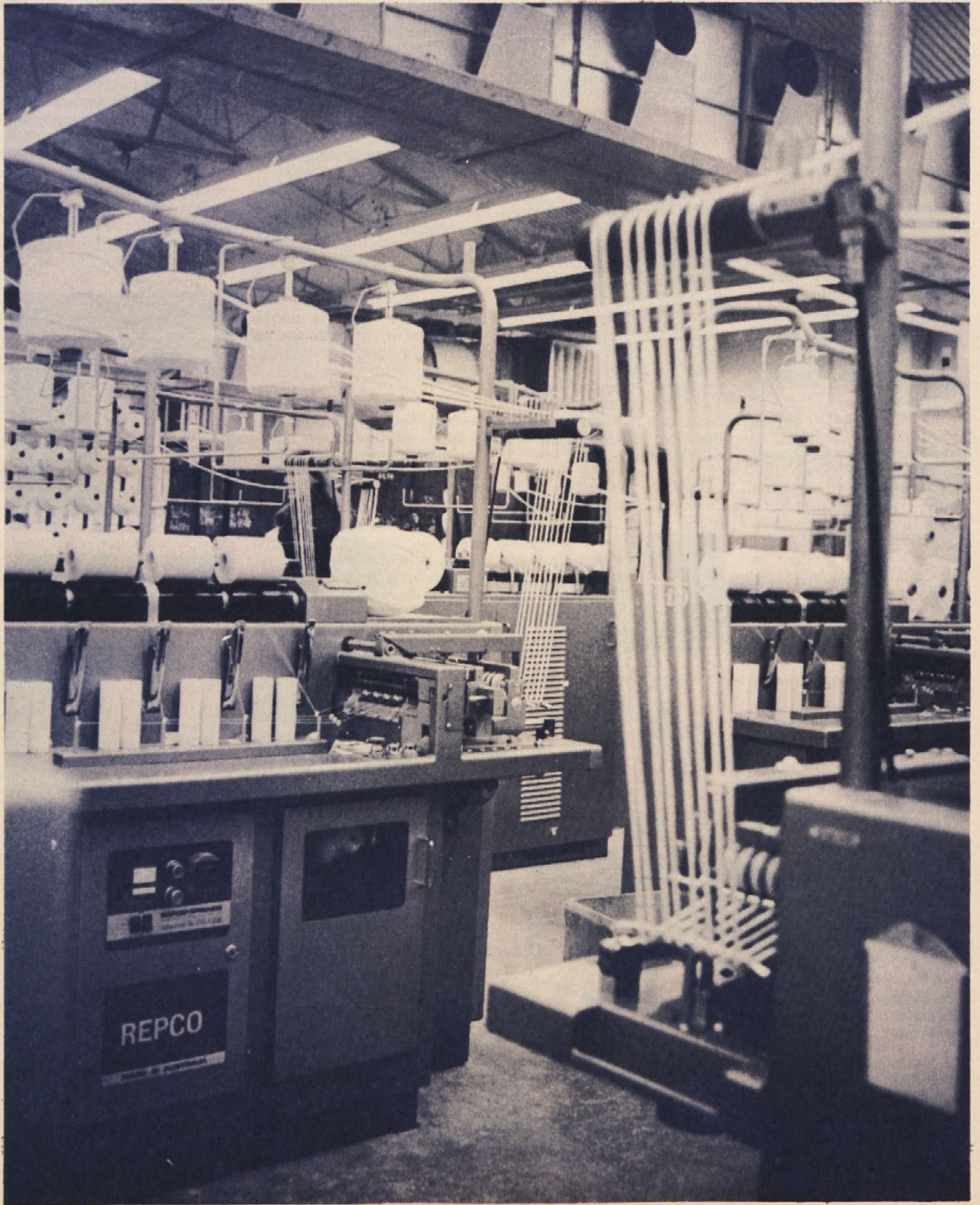

GLASILO TEKSTILNE TOVARNE NOVO MESTO

NOVOTEKS

ŠTEVILKA 8 LETO XIII — avgust 1985

NOVOTEKS PRAZNUJE

Pred 38-letji bi si težko zamišljali, da bo iz nekoč skromne tovarne ob bršljinem zavoju zelene Krke zrasla velika tekstilna tovarna.

15. avgusta 1947 je vlada LRS na predlog ministrstva za industrijo z odločbo ustanovila državno industrijsko podjetje republiškega pomena pod firmo Tekstilna tovarna Novo mesto.

Iz zapisov lahko razberemo, da je bil sedanji Novoteks ustanovljen po vojni iz dveh manjših novomeških tovarnic s sedežem v Bršljinu. Proizvodnja je tedaj zajemala bombažne in vigogne preje, strojni park pa so sestavljali stroji obeh novomeških tovarn in iz Kočevke. Drugi pomembnejši datum v našem razvoju je 30. avgust 1950, ko je delovni kolektiv sprejel načela samoupravljanja, postal lastnik proizvodnih sredstev in tako vzel usodo tovarne v svoje roke. Za tovarno je pomembno leto 1958, ko je bila v Metliki zgrajena predilnica česane preje.

Leta 1968 se je začela modernizacija tkalnice in uvedba avtomatskih, visokoproduktivnih in brezčolnih stativ ter dopolnjevanje strojnega parka s sodobnimi stroji v predilnici, pripravi in oplemenitilnici.

V želji, da bi del lastnih tkanin predelali v končne izdelke, so bile po letu 1970 zgrajene tri sodobne tovarne za izdelavo konfekcije. Do danes se je proizvodni program le-teh močno razširil in na tržišču uveljavljamo poleg prvotnega programa izdelave hlač še izdelke za prosti čas in rekreacijo ter z oblačili za otroke in najstnike.

Za pokrivanje deviznih potreb DO smo se v zadnjih letih vedno bolj vključevali v mednarodno delitev dela. Iz te težnje se je rodila tudi zahteva po povečanju kapacitet. Tako smo se v zadnjem letu lotili dograditve proizvodne hale v Kofenkciji II. Vinica. S tem smo pridobili proizvodne prostore s krojilnico ter skladiščem surovin in pomožnega materiala.

Tovarna za proizvodnjo cementnih strešnikov v Dobruški vasi, ustanovljena v začetku osemdesetih let, se je kasneje izdvojila in formirala v samostojno DO.

Poleg navedenega se je v Novoteksu vseskozi razvijala lastna trgovska mreža, ki danes zajema že kar 18 prodajaln.

Samoupravni sistem gospodarjenja je v delovnem kolektivu vseskozi vzbujal prizadevanja za nove kvalitete, višjo delovno zavest ter aktivnejši in vztrajnejši boj za boljši jutri.

Nove kvalitete v razvoju delavske samouprave so se širile preko spejete nove ustanove leta 1974 in njenih načel ob zavesti, da samoupravljanje narekuje nenehno iskanje novih in boljših oblik za čim boljše in neposrednejše odločanje o vseh bistvenih problemih delovnega človeka in družbe. Zato smo kljub krizni situaciji močni in sposobni in ničudno, da je vsako obdobje prineslo DO nekaj novosti. Tako skoraj ni bilo leta, da ne bi obnovili katerega od delovnih prostorov ali zamenjali stroje.

Volja in prizadevnost ter zavestno iskanje boljše kvalitete, vse to je omogočilo, da so izdelki naših predic, tkalk, šivilj in ostalih zaposlenih zadovoljili željo tako v Evropi kot v Ameriki, na Bližnjem Vzhodu in v Afriki.

V DO skrbimo za proizvodnjo in prodajo, pa tudi za čim ugodnejše počutje delovnega človeka. Tako rešujemo stanovanjske probleme, skrbimo za prehrano, zdravstveno varstvo in rekreacijo. Organizirano imamo otroško varstvo, delavcem pa omogočamo tudi ceneno letovanje v lastnih počitniških domovih. Žal nam sedanja gospodarska situacija omejuje možnosti razširitve teh objektov, zato bi morali boljše ceniti in spoštovati obstoječe, da bi le-te čimdlje ohranili pa tudi naslednjim generacijam.

Sodobnega poslovanja si ne moremo zamišljati brez ustreznega informacijskega sistema. Tudi tega dejstva v Novoteksu nismo prezrli, saj se zavedamo, da je končni in skupni cilj uvajanja informacijskega sistema boljše vodenje in upravljanje za dosego čimboljših poslovnih rezultatov.

Žal moramo priznati, da se ob vseh pridobitvah vsakodnevno srečujemo s pomanjkljivostmi in šibkimi točkami kot so slabo izkoriščanje delovnega časa in kapacitet, odnos do surovin in strojev... Neopravičljivo bi se bilo malodušno zadovoljevati s stanjem in se usipavati nad doseženimi rezultati v preteklosti, saj usodo in prihodnost krojimo

zaposleni s prizadevnim, ažurnim in kvalitetnim delom.

Da smo bili močni in sposobni obvladati vsakršno situacijo, moramo dati priznanje vsem zaposlenim, ki so vedno, tudi v najbolj kritičnih trenutkih, nesebično prisluhnili potrebam proizvodnje in s samoodpovedovanjem prispevali, da je tovarna na vidnem mestu v državi in zunaj nje.

Ekonomska situacija tudi danes od nas zahteva na vseh področjih dela in odločanja odgovorno opravljanje sprejetih nalog, zato naj bo moto tako naše kot jugoslovanske skupnosti več in bolje delati. Za delo, trud in sodelovanje se zahvaljujem vsem zaposlenim in čestitam ob prazniku.

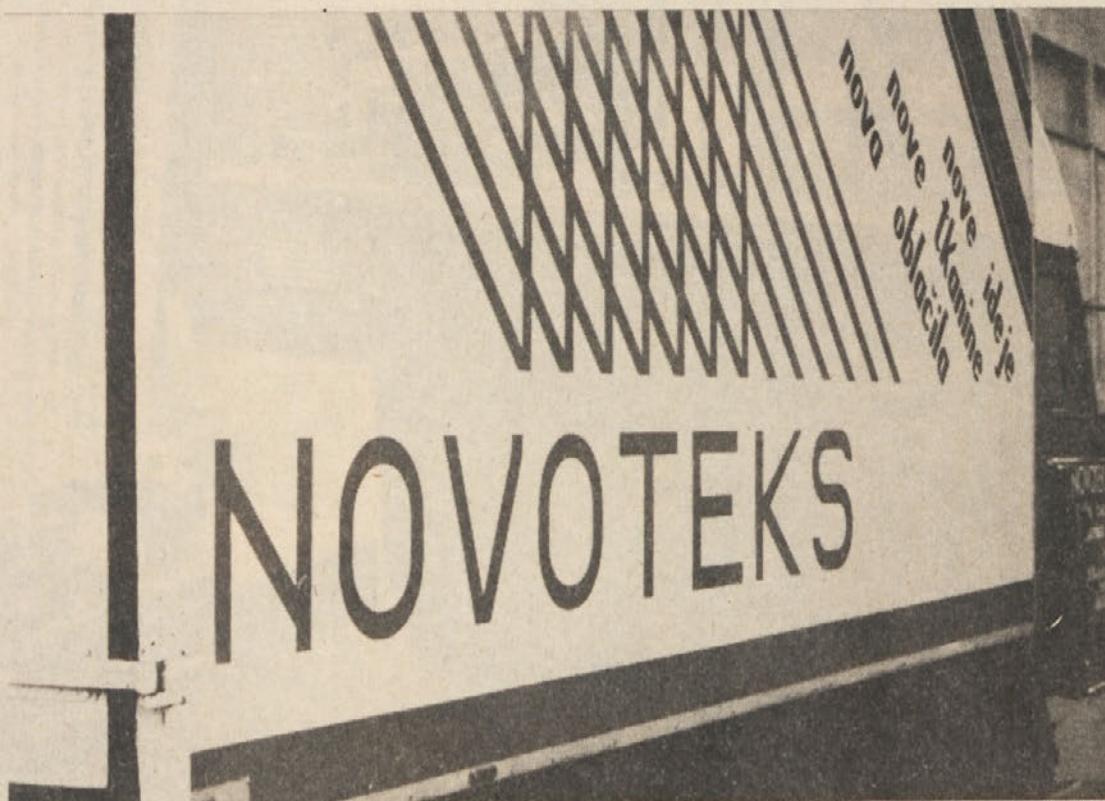
D. M.

GLASILO TEKSTILNE TOVARNE NOVO MESTO

NOVOTEKS

Sodelujte v glasilu svoje delovne organizacije!

TEENIS®

Poslovanje DO Novoteks v prvem polletju 1985

V prvem polletju leta 1985 nas je bilo povprečno zaposlenih 2866 delavcev, kar je 38 delavcev manj kot predvideva plan in 175 delavcev več kot v enakem lanskem obdobju. V tem času je bilo proizvedeno 832.873 baznih kilogramov preje, 1.641.544 metrov tkanin, 120.011 metrov pletenin in 1.126.712 kosov konfekcijskih izdelkov. Proizvodni plani so bili preseženi v vseh samoupravnih enotah oziroma tozdihi. V primerjavi z enakim lanskim obdobjem pa so naredili več v DE barvarna, v predilnici Novo mesto, v pripravi in v vseh treh konfekcijah, manj kot v enakem lanskem obdobju pa so naredili v Predilnici Metlika, v konvertirnici in v pletilnici in apreturi, v tkalnici pa so naredili enako število vtokov kot v prvem polletju 1984. Produktivnost, merjena z izdelki na efektivno uro, je glede na enako lansko obdobje nižja, razen v predilnici Novo mesto

in Konfekciji Trebinje, kjer je višja za 6 oziroma 18%. Izostanki zaradi bolezni in porodniške so v letošnjem polletju v primerjavi z lanskim obdobjem manjši za 11%. V tem obdobju je bilo opravljenih tudi 54.154 nadur, kar je 56% celotnega plana nadur in 6% več kot v enakem lanskem obdobju.

Prodali smo 1.808.178 metrov tkanin in pletenin, od tega 529.554 m ali 29% na tuja tržišča in 1.023.203 kosov konfekcijskih izdelkov, od tega 631.329 kosov ali 62% na tuja tržišča. Prodali smo tudi 97 ton preje. Količinski plani prodaje v tem obdobju niso doseženi: tkanin je bilo prodanih za 2% manj od plana, konfekcijskih izdelkov pa za 4% manj kot je načrtovano. S prodajo smo v prvem polletju dosegli naslednje finančne rezultate:

	I—VI 84	I—VI 85	indeks 85/84
celotni prihodek	3.323.581.952	5.718.780.615	172
dohodek	1.049.165.956	1.400.940.262	134
čisti dohodek	649.693.353	1.038.922.861	160
razdelitev čistega dohodka			
— za osebne dohodke	388.928.783	727.777.926	187
— za skupno porabo	54.858.264	96.523.973	176
— za poslovni sklad	205.906.307	214.620.962	104

V primerjavi s finančnim planom za prvo polletje smo celotni prihodek presegli za 7%, dohodek za 12% in čisti dohodek za 9%, zato lahko rečemo, da smo v prvem polletju dosegli planske rezultate.

V zunanjetrgovinski menjavi smo v prvem polletju dosegli s prodajo naših izdelkov naslednje rezultate: na konvertibilni trg smo prodali za 575.663.845 din svojih izdelkov, kar je 28% manj od plana in 27% manj kot v enakem lanskem obdobju, na vzhodni klirinški trg pa smo prodali za 158.334.278 din izdelkov, kar je 110% več kot smo planirali ali 520% več kot v enakem lanskem obdobju.

V tem času smo uvozili iz konvertibilnega področja za 427.574.407 din surovin in rezervnih delov ter za 11.136.918 din opreme. Iz klirinškega področja pa smo uvozili za 11.718.893 din surovin in rezervnih delov. Skupni uvoz za DO Novoteks je v primerjavi s planom manjši za 37%, v primerjavi z enakim lanskim obdobjem pa smo uvozili za 32% manj.

Podatki za uvoz in izvoz so prikazani po uradnem (SIV) tečaju (1 dolar je 185,70 din) in po uvoznih in izvoznih carinskih deklaracijah.

Kolikšni so bili naši povprečni OD po posameznih tozdihi in sam-

oupravnih enotah, je razvidno iz naslednje tabele:

	ØI—VI 84	ØI—VI 85	ind 85/84
Predilnica Metlika	17.558	30.538	174
konvertirnica	22.133	34.682	157
barvarna	30.135	32.634	162
predilnica Novo mesto	17.102	30.663	179
priprava	16.851	29.633	176
tkalnica	18.530	32.045	173
apretura	17.598	29.973	170
pletilnica	21.596	33.788	156
IVS	24.107	40.653	169
ss — tkanine	26.257	41.948	160
TKANINA	18.414	31.906	173
KONF. Novo mesto	17.326	29.274	169
Konf. Vinica	16.770	28.576	170
Konf. Trebinje	18.733	35.358	189
Trgovina	20.027	36.136	180
DSSS	23.750	40.542	171
DO Novoteks	18.820	33.036	176

V prvem polletju je bil povprečni OD še zmeraj nižji za približno 9 do 11%. Povprečje izdelovalcev preje in tkanin je za prvih pet mesecev letošnjega leta 36.831 din, za konfeksionarje pa 36.037 din.

Pomembna postavka pri poslovanju so tudi stroški. Ti v prvem polletju znašajo 2.114.388.974

din, kar je 47% več, kot smo planirali. Najbolj so narasli stroški za energijo, za transport, za obresti za obratna sredstva in pa stroški za bančne storitve.

Plansko-analitska služba

GLASILLO TEKSTILNE TOVARNE NOVO MESTO

NOVOTEKS

Dopisujte v vaše in naše
glasilo!

Sklepi DPO Novoteks

S sestanka družbenopolitičnih organizacij delovne organizacije NOVOTEKS, ki je bil v petek, 19. 7. 1985 ob 6.30. uri v sejni dvorani delovne organizacije, kjer so bili obravnavani predlogi ukrepov za dvig proizvodnje in ureditev odnosov v temeljni organizaciji Predilnica Metlika.

V metliški predilnici prihaja do problemov v proizvodnji, kajti manjša proizvodnja in produktivnost povzročata pomanjkanje preje (zaradi tega je delovna organizacija že odpovedala oz. prekinila pogodbe z nekaterimi kupci).

Kot vemo, je v Novem mestu (predilnica) predvidena proizvodnja mikane preje, v predilnici Metlika pa proizvodnja efektnih prej. Za omenjeni novi proizvodni program v Metliki je potrebnih 100 milijard dinarjev (v zvezi s tem pa tečejo razgovori o najetu mednarodnega kredita v višini 1.800.000 US \$).

Ob spremenjenih programih proizvodnje predilnic je bilo potrebno določene stroje iz novomeške predilnice (za česano prejo) preseliti v Predilnico Metlika. Zaradi preselitve in montaže strojev v Metliko pa je bilo jasno, da se bodo pojavili problemi pri doseganju planov proizvodnje. Glede na to, da je potrebno gospodarski načrt in plane doseči (kljub selitvi), je bilo v tozidih Tkanina in Predilnica Metlika dogovorjeno, da se plani izpolnijo, da pa bi nadoknadili izgube oz. slabše rezultate iz I. četrtertletja, je bilo tudi dogovorjeno, da se poskuša v proizvodnji doseči večjo količino, in sicer za 5 oziroma 7%.

V novomeški predilnici so bili plani doseženi in preseženi, v Metliki pa so se pojavili problemi, kajti delati je bilo potrebno v izmenah, poleg tega pa tudi ob sobotah.

Kljub sprejetemu sklepu (na DS delovne organizacije z dne 28. 5. 1985), da se uvede poseben izmenski dodatek za nočno delo, je delavski svet temeljne organizacije Predilnica Metlika zavrnil predlog dela v 3 izmenah.

Večjih objektivnih razlogov za padec proizvodnje oz. pomanjkanje preje v Metliki ni bilo. Gre torej za razloge subjektivne narave.

Zaradi že prej omenjenih težav (subjektivnih) se postavlja vprašanje realizacije nove investicije. Zato je potrebno, da se vodstvo tozda, kakor tudi delavci, takoj strožje in izjasnijo ali so za novo investicijo. To pa je mogoče sprejeti in realizirati samo z drugačnim odnosom do dela. Če ta korak ne bo narejen, tudi z novo investicijo ni mogoče pričeti.

Glavni direktor je med drugim dejal, da se moramo zavedati, da se tržnim zakonitostim moramo podrežati, svojo proizvodnjo pa lahko kontroliramo in jo obladujemo. Z dobro organizirano pr-

oizvodnjo ter doseganjem planov, tako kvalitetno kot količinsko, lahko dosežemo boljši dohodek. Nedelo pa ne prinaša uspehov in ne dohodka.

O problematiki proizvodnje v TO Predilnica Metlika je razpravljala tudi kolegij delovne organizacije (18. 7. 1985) ter sprejete zaključke posredoval v obravnavo družbenopolitičnim organizacijam delovne organizacije.

Zadnje čase se je v Predilnici Metlika zbirala cela vrsta problemov, ki so nas pripeljali v hudo obdobje in zato so se vrstili sestanki delavskega sveta in zbori delavcev o reševanju problematike TO. Uvedena je bila predsancija za TO Predilnica Metlika.

Na zboru delavcev 26. junija 1985 je direktor Stanislav Pavlin

DPO so podprle predloge kolegija in jih posredujejo v obravnavo in sprejem delavskemu svetu delovne organizacije in DS TO Predilnica Metlika.

Sprejeti so bili naslednji

SKLEPI:

1. V Predilnici Metlika se zaradi nastalih razmer (nedoseganje planov, padec produktivnosti) uvede predsancija in za razrešitev problematike ustanovi odbor v naslednji sestavi:

- Franc Kovačič, dipl. inž., predsednik
- Stane Jelenčič, inž., član
- Vlado Marentič, inž., član
- Riko Resnik, član
- Franc Berlan, član

2. V temeljni organizaciji Predilnica Metlika se uvede 3-izmensko delo.

3. Uvede se začasna organizacija dela, ki bo delovala tudi tedaj, ko bodo nameščeni novi stroji — za proizvodnjo efektnih prej.

Zčasna organizacija pomeni, da se v TO Predilnica Metlika formira ekipe, ki morajo poskrbeti oz. zagotoviti polno zasedenost dela na strojih, postaviti vzdrževanje in določiti rezerve v času odsotnosti (letni dopust, porodniški dopust, bolniška), tako da bo delo nemoteno potekalo.

Zčasna organizacija traja lahko največ do enega leta po zaključku investicije.

D. Ž.

Predsancija v TO Predilnica Metlika

vse prisotne delavce seznanil s problematiko Novoteksa in dejal, da je naš cilj iz programa, ki ni več prodajen, doseči večji dohodek in višje osebne dohodke. Proizvodni program Novoteksa se na trgu slabo prodaja, zato ga je potrebno menjati. V ta namen imamo določene rešitve, in sicer da uvedemo več programov:

I. Mikalni program — ta bi bil v Novem mestu in bi zajemal več ženske garderobe — težja blaga,

II. program efektnih prej — ta bi omogočil predelavo preje za trikotaže in je namenjen Metliki in

III. program česane preje — zaradi organizacije bi se ta v celoti preselil v Metliko.

S temi programi bi dosegli nove in boljše rezultate, višje osebne dohodke in boljši dohodek. Za TO Predilnica Metlika je v načrtu nakup nove predpredilnice in važna je naša odločitev, ali gremo v nakup novih strojev ali pa ostanemo pri starem. V kolikor bomo ostali pri starem, bodo osebni dohodki slabši, kajti rezultatov ne bo dobrih.

Novi programi zahtevajo nov ritem dela in preden gremo v novo investicijo, je to potrebno spremeniti, zato v TO Predilnica Metlika uvajamo predsancijo pod vodstvom Franca Kovačiča. Predlagan je še predsancijski odbor v sestavi: Riko Resnik, Franc Berlan, Stanko Jelenčič in Vlado Marentič.

Namen predsancije je: da se poveča količina kg preje, kajti v zadnjih dveh mesecih je proizvodnja slaba, da se izboljšajo medsebojni odnosi in se tako postavijo pogoji za novo investicijo. Namen predsancije je tudi, da normalizira proizvodnjo in pripravi organizacijske pogoje za novo investicijo, vpliva pa tudi na:

- delovni čas,
- razporeditev po delovnih mestih,
- nagrajevanje in
- izboljšanje tehnoloških pogojev.

Ker je strojna oprema zelo draga, se zahteva izmensko delo. Izmensko delo je organizirano v turnusu — dopoldan — ponoči —

dopoldan, za dvoizmenice (invalidi) pa samo v popoldanskem času. Za nočno delo bodo delavke dobile nočni dodatek, in sicer 120%. Poleg tega se bodo osebni dohodki povišali za +10% za vse zaposlene v TO Predilnica Metlika, saj s takim turnusom pričakujemo povečanje produktivnosti. Če bodo planske naloge izvršne.

Tak ritem dela velja za prstenčene stroje, medtem ko predpreditilnica dela po starem v treh izmenah, čiščenje na AC v 3,5 izmene. Pri takem organiziranju proizvodnje se pojavi problem pri starejših delavkah in invalidih, katerih ne bomo vključili v nočno delo. Delavke, ki so stare nad 45 let, bodo oproščene nočnega dela.

Nočni dodatek — delavci, ki so dalj časa delali v nočni izmeni, zaradi invalidnosti pa so oproščeni nočnega dela, sedaj ne dobivajo dodatka za nočno delo, ker ga je Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja prenehala plačevati. Tako so ti delavci prikrajšani pri osebnem dohodku. Zato je predlagano, da se status delavcu, ki so po novem zakonu pokojninsko invalidskega zavarovanja ocenjeni kot delavci s spremenjeno delovno zmožnostjo, uredi v roku dveh mesecev.

Delovni pogoji so težki, temperatura med stroji se giblje tudi do 40°C, zato moramo urediti tudi klimatske pogoje dela:

- znižati temperaturo med stroji in urediti ostale klimatske pogoje, to je vlago in preprihe,
- naravno prezračevanje izvajati v času, ko je zunanji zrak najbolj ugoden (ohlajen in dovolj vlažen).

V repco predilnici je v teku ureditev enakomernije zamenjave zraka in čiščenje klimatskih naprav ter vgraditev reduciranih ventilov, v klasični predilnici pa trenutno ni možno urediti klimatskih razmer, ker je potrebna večja rekonstrukcija klimatskih naprav, zato bo do septembra izdelan idejni projekt, na podlagi katerega se bo pristopilo k reševanju problemov v naslednjem letu.

Za nemoten potek celotne partije je potrebno dobro pripraviti material, odpraviti okvare na strojih, predvsem predilnih, zato je potrebna večja pozornost pri vzdrževanju.

Ker vemo, da mora biti pri večjih fizičnih naporih hrana bolj zahtevna in kvalitetna saj si s pravilno prehrano omogočimo večje fizične in psihične napore, bomo v naši TO pričeli s pripravo dietne malice za tiste delavce, ki iz zdravstvenih razlogov ne smejo uživati hrano iz menze. Posebno pozornost je treba posvetiti kakovosti malice.

Pri nas so tudi problemi s prevozom za nočno izmeno iz smeri Ribnik — Metlika. Organizirali bomo prevoz s kombijem TRE-

FIK, ki ga bo vozil Jože Dumešič iz Grič, Lipnika, Ribnika in Žakanja.

S 5. 8. 1985 se uvede poskusna proizvodnja in s tem tudi začasna organizacija dela, v novembru oziroma decembru pa bomo novi sistem dela analizirali, morebitne ugotovljene napake oz. pomanjkljivosti odpravili in se dogovorili za nadaljnjo delo.

Pri vsem tem delu so na žalost ženske najbolj ogrožene, saj so za zdaj samo številke in imena na papirju, resnično stanje pa je zelo

kritično. Že prvi dan se je pokazalo vzdušje v proizvodnji, katerim so sledile solze, in ogorčenje mladih žensk, ki so prišle po novem razporedu, večina žensk pa je normalno v svojo izmeno prihajalo ne glede na ukrep, ki se izvaja. Ker so mlade ženske v večini zajete v turnus dopoldan-ponoči-dopoldan, se takemu delu upirajo iz družinskih razlogov, saj ima večina majhne ali šoloobvezne otroke, katerim je zelo potrebna materinska skrb. Temu se ne smemo čuditi, kajti smo v

kraju, kjer se večina žensk ukvarja še s kmetijskim delom. Taki psihični in fizični napor so izredno težki za današnjo ženo, ki ima poleg službe še kopico drugih opravkov v gospodinjstvu. Zato ne smemo biti presenečeni, če bo nekaterim mladim ženskam uspelo najti drugo, lažje delo, saj jim ravno tak nasvet dajejo tudi starejše predice, katere so že dolga leta čutile in še občutijo breme nočnega dela, vendar se zaradi svojih let ne upajo iskati novo delovno okolje.

SNJEŽANA RAHIJA

Pogled v tkalnico

Prihodnost tekstilne tehnologije

I. PREDENJE

Ob pregledu sedanjega položaja tehnologije in strojne opreme v tekstilni industriji lahko ugotovimo, da je strojna oprema predilnic, teksturirnic, previjalnic in sukalnic tehnično zastarela in precej izrabljena (od 70 do 100%). Lahko rečemo, da imajo stroji naših obratov v primerjavi s sodobnimi:

- manjšo proizvodnjo in proizvodnost,
- zahtevajo več strežbe in nadzora,
- se težje uravnavajo, kontrolirajo in upravljajo,
- porabijo več električne energije

in zaradi tega le že s težavo uspešno konkurirajo industriji s sodobno opremo, posebno glede na ravni produktivnosti. To stanje bo v nekaj letih nevzdržno, če DO ne bodo čimprej pričele obnavljati svoje opreme.

Struktura proizvodnje preje bo temeljila na uskladitvi predilnih, sukalnih in teksturiranih kapacitet za pokritje potreb celotnega proizvodnega kroga do končnih izdelkov. Tkalnice, pletilnice ipd. bodo prešle na finejše artikole, kar se bo pokazalo tudi v predilnicah, ki bodo morale prestiti tudi najfinejše preje. Poleg tega lahko predvidevamo, da se razmerje posameznih struktur preje ne bo bistveno menjalo, nejal pa se bo delež posameznih vrst preje, izdelane po različnih tehnologijah.

Predvidene so tudi spremembe v načinu proizvodnje preje. Poleg obstoječe tehnologije predenja se bodo uporabljali še naslednji načini:

- frikcijsko predenje različnih izvedb,
- snopasto predenje, t.i. predenje z zračnim curkom,
- ovijalno predenje (predenje z votlim vretenom),
- polstilno predenje (za izdelavo volnene preje),

- vrtnčasto predenje,
- samovijno predenje,
- adhezijsko predenje in
- drugi načini predenja, ki jih še raziskujejo.

Spremembe v strojni opremi lahko predvidevamo v smeri za zmanjšanje porabe surovin in energije, za poenostavljanje procesov, za hitrejšo obdelavo, avtomatsko krmiljenje procesov, ustreznejšo sestavo procesnih enot, uvajanje mikroelektronike, računalnikov in mikroprocesorjev. Mikroelektronika prodira v posamezne stroje. Za krmiljenje zahtevnih strojev, pa tudi enostavnih, se uporabljajo mikroprocesorji. V enostavnih primerih spremljajo spremembe najpomembnejših podatkov delovanja stroja, pri bolj razvitih sistemih sprejemajo podatke proizvodnje. Pri polni izkoriščenosti mikroprocesorjev krmilijo celotno delovanje stroja ali sklepa strojev. Poleg tega lahko napajamo računalnike s podatki o

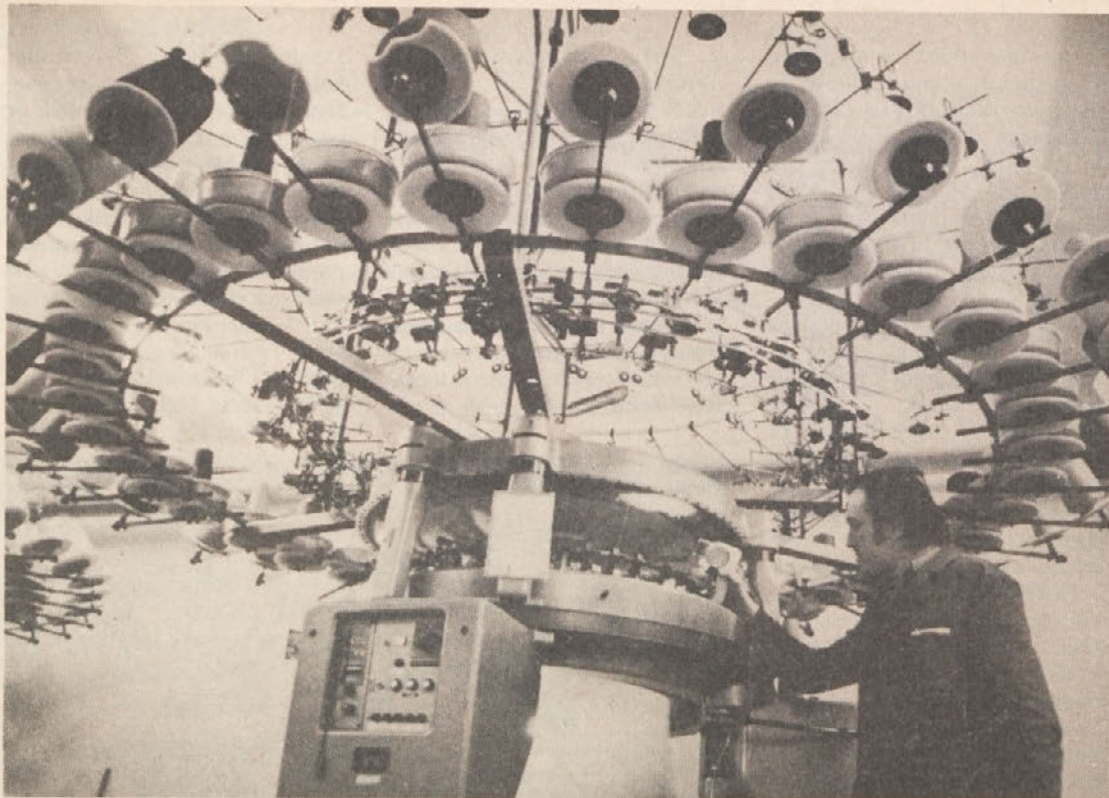
(Nadaljevanje na 6. str.)

(Nadaljevanje s 5. str.)

karakteristikah proizvodnje, s pomočjo katerih le-ti krmilijo celotno delovanje stroja. Tudi uvajanje robotizacije v predilne delovne procese je neizogibno. Izvedla se bo lahko v sodelovanju z domačo strojno industrijo. Robotizirala se bodo vsa področja, na katerih se spajajo delovne faze, ki so zahtevale strežna dela natikanja, nalaganja, premeščanja itd., torej delovna mesta, na katerih ni mogoče na drugačen način nadomestiti človekovega dela.

Od leta 1984 naprej predvidevamo močan prehod s porabe naravnih vlaken na kemična. Zaradi prehoda na večji delež finjših izdelkov je predvidena izdelava večje količine finejše, česane preje, kar zahteva tudi povečani delež finjših vrst bombaža za čisane in ustrezno spremembo strojev. Predvideno je, da se bodo izdelovala doma vsa kemična (viskozna in sintetična) vlakna. Uvažala se bo le volna za izdelavo česanke. Tudi v volnarskem sektorju je predvideno, da se bo povečala izdelava finjših izdelkov in s tem tudi izdelava finejše česanke. Glede

izkoristka surovin v bombažarskem in volnarskem sektorju lahko predvidevamo, da se bo izkoristek surovin povečal pri bombažarskem na 94% in pri volnarskem sektorju na 80%. Pri usmerjanju naših ciljev do konca stoletja moramo upoštevati, da bo že v prihodnjih desetih letih polovica svetovne industrijske proizvodnje izdelovala izdelke, ki danes še ne obstajajo. Na teh izdelkih ne bo nova le ideja, zasnova izdelka, ampak bo nova tudi tehnologija izdelave. Izdelki bodo vse bolj premišljeni, rafinirani in večfunkcionalni. Delovni procesi bodo vse bolj komputerizirani in robotizirani. Na vseh nivojih razvoja se bodo uveljavile tendence, kako vgraditi v vsak izdelek čim več znanja ob čim manjših stroških. Vsekakor bo potreben znaten premik v proizvodnjo izdelkov višje oziroma visoke kakovosti. Iz te visoko naravnane politike sledi, da bo treba znaten del umskih delavcev dodatno izobraževati in opremljati z novim aktualnim znanjem, ročno delovno silo pa prekvalificirati na višjo raven dela. Srednje razvite dežele, ki že itak težko dohajajo tempo visoko razvitega sveta, ne bodo smele zanemariti razvoja niti v eni generacijski populaciji. Če bi se to zgodilo, lahko pričakujejo izboljšanje šele v naslednjih treh ali štirih generacijah, oziroma posloviti bi se morali od vsebinsko polnega mednarodnega sodelovanja. Za razvoj tehnologije so posebno pomembne razvojno-raziskovalne ustanove in zlasti vzgojnoizobraževalne institucije. Kdor ne bo sledil tem zahtevam,

V pletilnici

bo vse bolj prisiljen zatekati se k črpanju znanja iz druge roke.

Izdelki bodo vse bolj koncipirani na osnovi izključne uporabe računalniške tehnologije. Računalniški način snovanja ne povzroča le redukcije delovne sile, ampak zahteva tudi odpiranje novih delovnih mest z novo vsebino dela. Vse spremembe, ki jih prinaša računalniška tehnologija, se ne kažejo le v načinu odvijanja tehnološkega procesa, ampak zahtevajo tudi spremembo kadrovske strukture. Glede na to se v prihodnosti predvideva veliko zmanjšanje nekvalificirane in polkvalificirane delovne sile, pričakuje pa povečanje delovne sile s kvalifikacijo, visoko kvalifikacijo, srednjo, višjo in visoko šolo. Z vse večjim prodorom mikroelektronike v tekstilne proizvodilne procese in z vse večjo uporabo robotov se bo moral delež nekaterih poklice še močno povečati.

II. TKANJE

V preteklih letih so se tehnike tkanja brez čolnička izredno hitro razvijale. V primerjavi s čolničnimi tkalskimi stroji, ki so bili izdelani pred dobrimi petnajstimi leti, se je pri sodobnih čolničnih, posebno pa še pri brezčolničnih tkalskih strojih, povečala proizvodnost in tehnična raven. Pri čolničnih tkalskih strojih se pojavlja vprašanje ukinitve ali obstoja letih glede na stroje z brezčolničnimi sistemi vnašanja votka. Velike delovne širine od 320 — 360 in 450 cm, v katerih se pojavljajo izdredbe sodobnih čolničnih avtomatov, omogočajo bo nižji hitrosti boljše proizvodnost, ki znaša 400 — 650

m votkov/min. Strokovnjaki so mnenja, da so stroji s čolničkom v svoji izpopolnjeni obliki še vedno zelo ekonomični, če gre za države z nizkimi osebnimi dohodki, če je moč investiranja omejena, če gre za specialne tkanine in če gre za finejši votek.

Brezčolnični tkalski stroji temeljijo na sistemih vnašanja votka s projektili, vnašali, z vodnim curkom in z zračnim curkom. Sistemi tkanja s projektili dosegajo povprečno proizvodnost 900 m votka/min, maksimalna hitrost pa je že 1500 m votka/min ob dobri kakovosti osnovnega in votkovnega materiala. Na ekonomičnost obratovanja vpliva neugodno izredno visoka cena strojev.

Pri tkalskih strojih z vnašalci uporabljamo toge in elastične vnašalce. Proizvodnost se giblje med 500 do 700 m votka/min. Pomembna prednost tega sistema je v tem, da lahko vnašajo v raport istočasno grobe in fine votke ter možnost oblikovanja vzorčnega tkanja z velikim številom barv.

Tkalski stroji z vodnim curkom dosegajo v povprečju visoko proizvodnost 800 — 900 m votka/min. Majhen zev omogoča veliko število vrtljajev na strojih. Že sedaj je najvišja hitrost vnašanja votka 1400 m votka/min. Ta sistem pa je problematičen glede na visoko vlago na delovnem mestu, ki je tehnološko pogojena.

Sistemi tkanja z zračnim curkom dosegajo med tehnikami tkanja z enojnim zevom najvišjo hitrost vnašanja votka, in sicer tudi do 2500 m votka/min. Če primerjamo ta sistem z ostalimi principi tkanja z enojnim zevom, lahko ugotovimo, da le-ta ne bo tekmoval s tkalskimi stroji z

vnašalci, ki so bolj univerzalni, vendar manj produktivni.

Sistem tkanja z valovitim zevom lahko po svoji naravi izdeluje le homogene vezave, ne more pa izdelovati koničastega, lomljenega, odstavljenega kepca in podobnih vezav. Danes so na teh strojih že dosegli proizvodnost 3500 m votka/min. Ta tehnika odpira dolgo razvojno perspektivo, čeprav valoritizer ne bo mogel nikoli zamenjati tkalskih strojev z enojnim zevom.

Struktura bodoče proizvodnje in trend v tehnologiji:

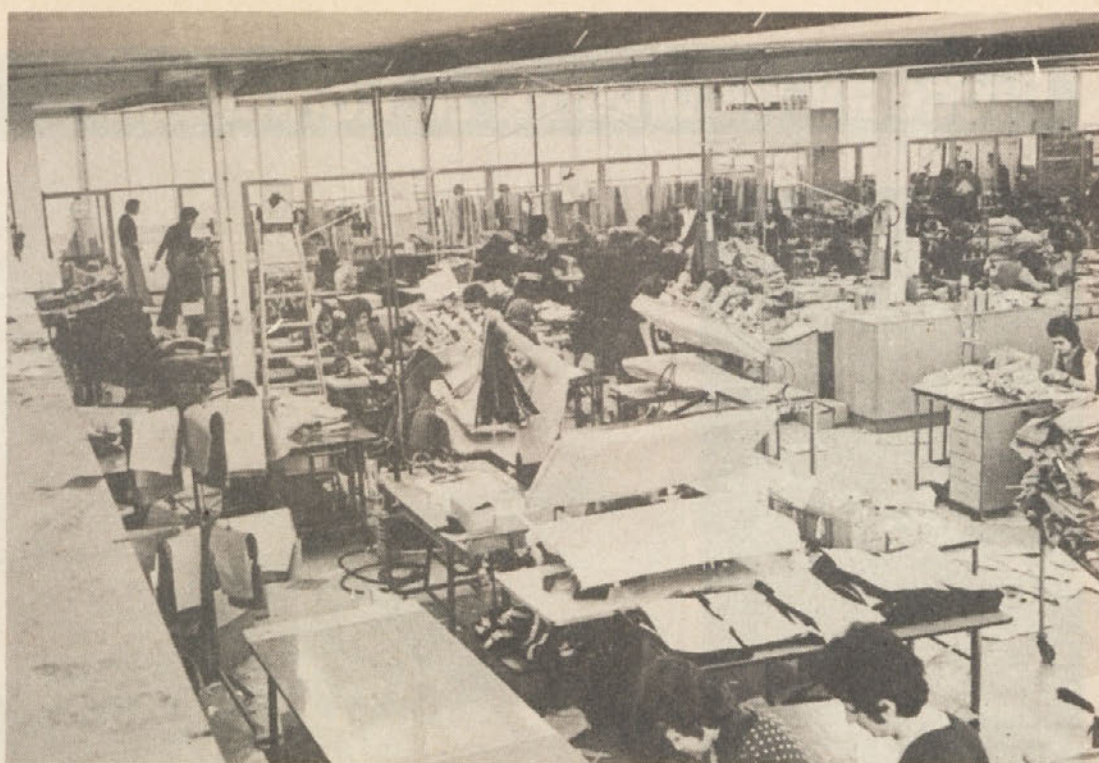
Razvoj tkanin je tesno povezan z razvojem obstoječih, predvsem pa novih vlaken. Kar se tiče strukture vlaken, je sprememba evidenta. Iz sedanjega razmerja 51% proti 49% v korist naravnih vlaken bo to razmerje leta 2000 38,5% proti 61,5% v korist umetnih in sintetičnih vlaken. Še močnejša je ta sprememba, če upoštevamo samo sintetična vlakna. Ta so v letu 1980 zastopana s 37,3%, v letu 2000 pa s 53,8% skupne porabe. Vse to pa pomeni prestrukturiranje proizvodnje ploskih tekstilij na vseh področjih. Menjati in dopolniti bo treba strojno opremljenost, tehnologijo, organizacijo dela, kreacijo in marketing. Glede na povečanje sintetičnih vlaken lahko pričakujemo rast tkanin, zlasti na področju tehničnih tkanin, ter modnih tkanin, zlasti tkanin za šport in rekreacijo.

Do konca stoletja bosta ohranjena oba sistema snovanja, širinski in pasovni. Če ugotovimo, da je danes 30% strojev elektronsko opremljenih, bo konec stoletja 90% cevčnice pa bodo robotizirane. Faza škrobljenja ostaja,

čepav je bilo vloženo veliko truda, da se vsaj združi s snovanjem, če ne že popolnoma odpravi. Na področju tkanja do konca stoletja ne bo prišlo do novih tehnik. Pomembnejši razvoj bo na področju industrijske elektronike, ki ima številne možnosti uporabe pri delovanju stroja, pri povečanju produktivnosti in pri nadzorovanju. Strokovnjaki napovedujejo, da se bosta vzporedno razvijala dva osnovna sistema: tkanje z enojnim zevom in večfazno tkanje.

V Sloveniji ne bodo potrebne novogradnje, temveč samo modernizacija obstoječih tovarn. Produktivnost sodobnih tkalskih strojev je glede na montirane tako očitna, da bi s kontinuiranim investiranjem zlahka sledili letno rast proizvodnje za 8 do 10% na istem prostoru. Drugače je z nabavnimi viri za to potrebne tehnologije in opreme, kajti vsa je na razvitem področju in dosegljiva za konvertibilno valuto. Glede na tradicijo in sposobnost slovenskih tkalnic se morajo le-te v naslednjem obdobju opremljati z najsodobnejšimi stroji in napravami, ki bodo opremljeni s potrebno elektroniko in informatiko in ki bodo sposobni tkati širok asortimanski spekter, kar se tiče tkanin kot tudi surovin. Tkalnice morajo odstopiti od koncepta množičnosti in cenenosti. Prevladati mora faktor fleksibilnosti. Sposobne bodo morale biti proizvajati najzahtevnejše tkanine vseh vrst iz najbolj občutljivih surovin. Množična in neotna proizvodnja ne bo več primerna za tkalnice v Sloveniji. Pri presoji perspektivnega razvoja tehnike tkanja so strokovnjaki ugotovili, da bo ostala tehnika tkanja v proizvodnji blaga še redno prevladujoča, da proizvodnost tkalskih strojev ne bo v povprečju presegla 900 — 1100 m votka/min, da bodo nekateri enofazni tkalski stroji za množično proizvodnjo dosegli pri velikih širinah hitrost vnašanja do 3000 m votka/min, da se bodo tkalski sistemi z valovitim zevom začeli uveljavljati, da bo potrebno menjati strukturo in asortiman proizvodnje glede na spremembe v strukturi surovin, da bo možnost nabave strojne opreme in tehnologije še dalje usmerjena in mogoča na konvertibilnem razvitem trgu, da bo v slovenskih tkalnicah uvedena tudi elektronika, informatika in robotika, da je potrebno priboriti slovenski tekstilni industriji mesto, ki ji v razvoju in družbi pripada, da je potrebno nenehno vlagati in izboljševati kadrovske strukture zaposlenih.

Trdimo lahko, da obstaja na vseh sektorjih tkanja intenzivna razvojna dejavnost, ki pomeni zagotovilo, da bo tehnika tkanja tudi v prihodnosti obdržala svojo tradicijo in solidnost.

Predmontaža v Konfekciji Novo mesto

Otvoritev konfekcije »Pionir« Prnjavor

10. julija 1985 je bila svečana otvoritev konfekcije Pionir Prnjavor. S tem se je zaključil večletni proces graditve in opremljanja te najsodobnejše tovarne za izdelavo konfekcijskih izdelkov. Danes je na 45000 m² površine moderna polavtomatska krojilnica, šest proizvodnih linij, od tega tri z visečim transportom, likalnica, regalno skladišče za repro material, skladišče gotovih izdelkov v dveh nadstropjih z visečim transportom, menza ter ostali prostori. Ves proizvodni prostor je klimatiziran, okolica tovarne pa bo spremenjena v zelen park. Skratka, imajo vse pogoje za kvalitetno proizvodnjo.

Otvoritev je bila v okviru občinskega praznika. Pričela se je ob 12. uri. Otvoritveni govor je imel direktor Majstorovič. Okoli 300 gostom je govoril o uspehih, težavah in pomenu tovarne za to izrazito nerazvito področje. Po nastopih pevskega zbora ter najmlajših je nastarejša delavka prerezala trak in tako je bil objekt uradno odprt.

Na slovesnosti so bila podeljena priznanja vsem zaslužnim za prispevek k izgradnji tovarne. Tudi naša tovarna je dobila zlato plaketo.

Po ogledu toarne se je pričelo veselje in pesem. Vsi so si dali du-

ška z željo, da bi tovarna imela res pravi pomen za ta kraj ter družbo nasplah.

Tudi naša tovarna želi kolektivu Pionirja veliko uspehov in tvornega medsebojnega sodelovanja, ki traja že prek pet let.

ANDREJ PETRIČ

NOVOTEKS

Procesni računalnik za konfekcijo

Procesni računalnik za konfekcijo se je pojavil že pred leti in s tem omogočil kvalitetnejše, predvsem pa hitreje pripravljanje za proizvodnjo, vključno s krojenjem. Prvotna izvedba je imela precej ožji okvir delovanja, kot ga ima danes. Tudi cena je bila ogromna (okrog 500.00 dolarjev), proti današnjim, precej popolnejšim, ki je za 2/3 cenejši.

Današnji računalnik lahko služi za naslednja dela:

- razvoj in izdelava kreacij, t.j. barvnih skic, modelov (lahko tudi desensov tkanin), število barv praktično neomejeno,
- možnost izdelave diapozitivov ali barvnih tiskalnih skic, video slik itd.,
- izdelava prvega kroja (konstrukcije),
- izdelava krojev s popravki za proizvodnjo,
- izdelava narisa za prvi kos in poraba materiala,
- izdelava krojnih slik za krojenje,
- krojenje (v kolikor bomo dokupili opremo),
- razmnoževanje osnovnega kroja v vse velikostne številke.

Naša odločitev je, da se kupi v prvi fazi osnovni sistem s funkcijo razmnoževanja krojev in izdelavo krojnih slik. Razlog za to je ugotovitev, da so kolekcije vse zahtevnejše, da je sestavnih delov po modelu vedno več, da se nam povečujejo zgornji deli in kombinizoni, da je v planu vedno več kolekcij, ki jih moramo izdelati »čez noč«. Enako kot za domači trg velja tudi za izvoz.

Zaradi tega postaja priprava za tako proizvodnjo ozko grlo in bomo ujeli zadnji vlak za modernizacijo te proizvodnje.

Drugo in tretjo fazo razvoja bomo uresničili v naslednjih letih, da bomo čim lažje sledili zahtevam tržišča.

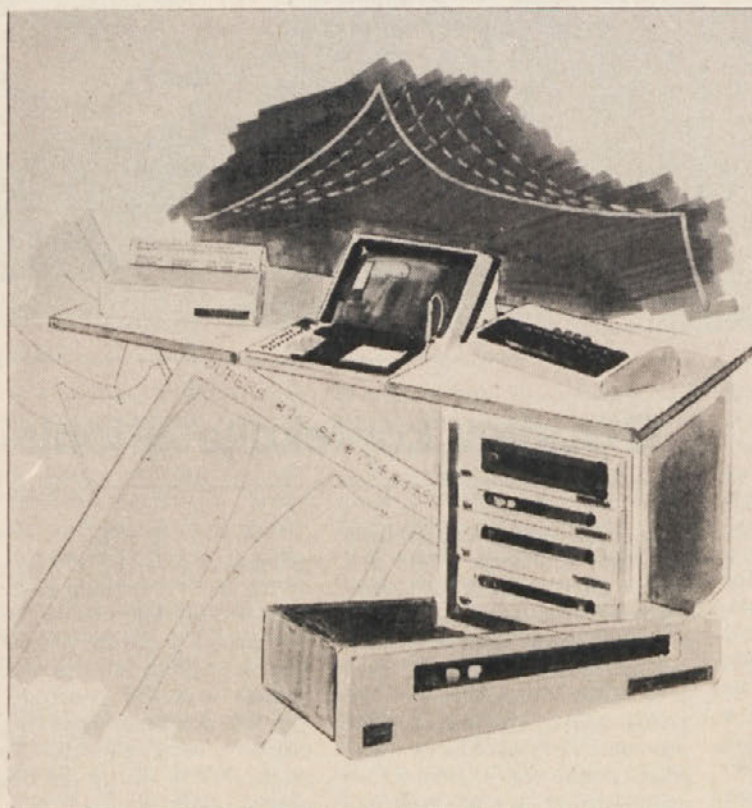
V naslednjih vrsticah naj še malo podrobneje opišemo opremo, ki jo bomo nabavili:

Ekran z grafiko: služi za kreiranje, konstruiranje, modeliranje in izdelavo krojnih slik. Kot smo že omenili bomo naročili v prvi fazi 2 ekrana.

ekranu izdelali krojno sliko za nek delovni nalog, nam jo risalec nariše v naravni velikosti na odgovarjajoč papir (lepljiv ali nelepljiv).

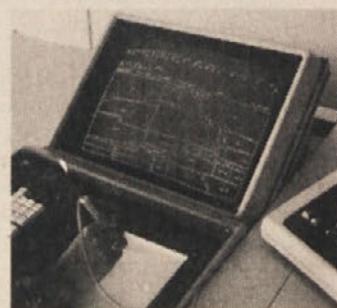
Slika 1

»Digitiser« nam omogoča prenos točk osnovnega kroja (koordinat) v računalnik in prenos vseh točk, ki služijo za povečevanje vse velikostne številke. Enako velja tudi za pripadajoče male dele (pasovi, ovratniki itd.).

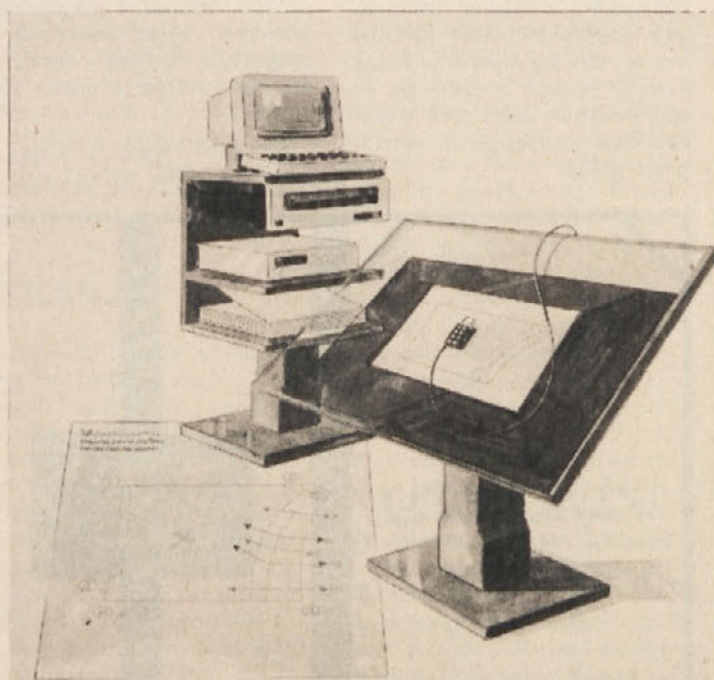

E. 52 Graphischer Arbeitsplatz.

Halb- oder vollautomatische Erstellung und Optimierung von Schnittbildern.
Modifikation von Schnittteilen am Graphik-Bildschirm.
Online-Verbindung zu anderen Elementen über das Lectra-Netzwerk.
Anwendung erfordert keine Computer-Kenntnisse.
Deutschsprachiges Programm.

Lectra Systèmes

E 13 DIGITISER

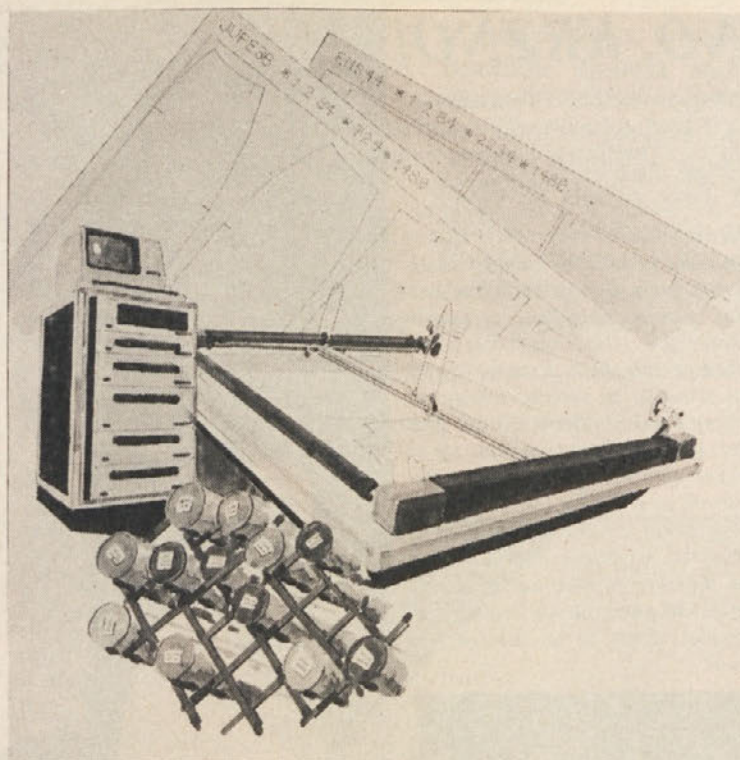
This system allows to digitise or modify in a quick and easy way the shapes and their grade rules. These can be input by digitisation or recalled from an existing file.

Lectra Systèmes

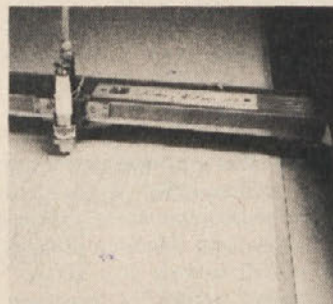
Slika 3

Za pripomniti je še, da so vsi elementi računalnika med seboj povezani ter da se kot komplet lahko vežejo še s centralnim računalnikom.

E 31 HIGH SPEED PLOTTER

This system works automatically and continuously drawing shapes, graded nests and markers in full scale or reduction.

Lectra Systèmes

Slika 4

Še enkrat pogledimo, kakšne koristi pričakujemo:

- neprimerno večjo hitrost pri pripravi za proizvodnjo in vodstvo (kreacije, kroji, kalkulacije),
- večjo hitrost pri šablonaženju,
- manjše število izvajalcev,
- natančnejše kalkulacije,
- manjšo porabo materiala,
- večjo preciznost krojenja, v kolikor bomo v tretji fazi kupili avtomatsko krojilnico.

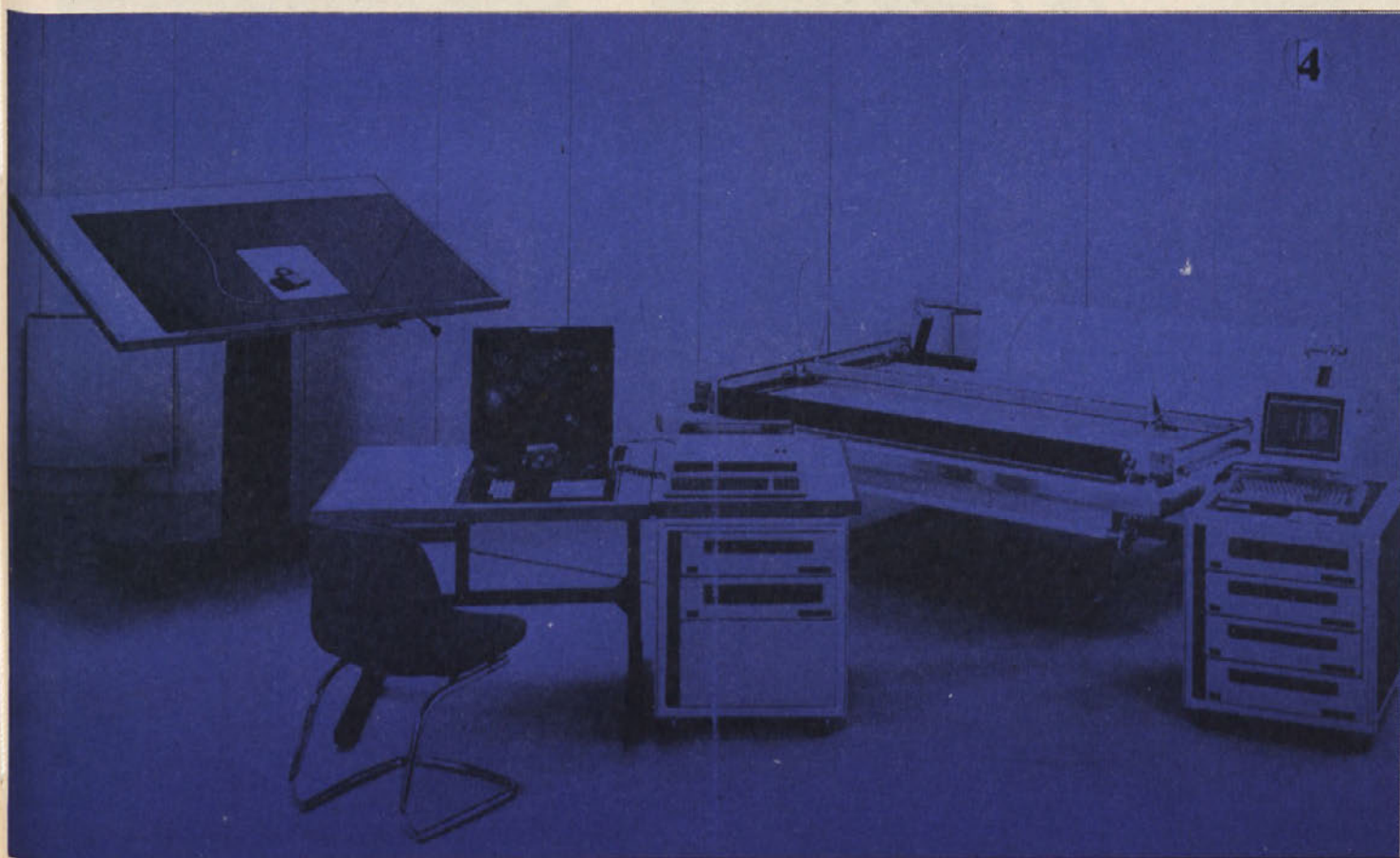
To so samo najvažnejši učinki računalnika, da ne naštevamo še manjših (ali večjih) stranskih učinkov.

ANDREJ PETRIČ

®

NOVOTEKS

KRZNO, KRZNO, KRZNO!

Sezona jesen-zima 1985-86 prinaša novosti na vseh področjih mode, prav tako tudi v konfekciji krzna.

Novosti? Kje? Kako? V kakšnem smislu?

Modni sejmi, ki prikazujejo nove kreirane modele, se kar vrste eden za drugim, na njih pa prihajajo do besede svetovno znani kreatorji uporabne in visoke mode. Če pogledamo nekaj izdelkov krznenih oblačil s sejma PRET-A—PORTER v Partizu, se lahko prepričamo o eleganci, kakovosti in prefinjenim izgledu mode določenega sloja ljudi. Kot vidimo, prevladujejo črna, bela, peščeno-rjava, temno-rjava pa tudi modro-črna barva, odvisno od živalske vrste. Modeli se prilagajajo velikostim kože in strukturi.

Letošnjo sezono so predvsem

moderni dolgi plašči širokih krojev, zelo široki rokavi in veliki ovratniki. So v kombinaciji z usnjem, le-to je aplicirano z drobnimi detalji.

Kot dodatki so skoraj obvezne usnjene rokavice, pokrivala iz enakega materiala ali iz tkanine v kontrastni barvi. Zaradi toplote se spodaj nosijo oblačila iz tanjših materialov, od kril, hlač, bluz pa tudi enodelnih oblek. Krzneni izdelki so primerni za večerne izhode, za izjemne priložnosti v izbrani družbi, kajti cene ne dopuščajo, da se krzno uporablja za vsakdanjo nošo. Seveda pa poudarja lepoto, toplino, torej nekaj, česar druge tkanine ali materiali ne morejo nuditi. Vseeno pa daje vtis nečesa, kar ni dosegljivo vsakomur zaradi svoje dragocenosti. Torej le za določen sloj ljudi.

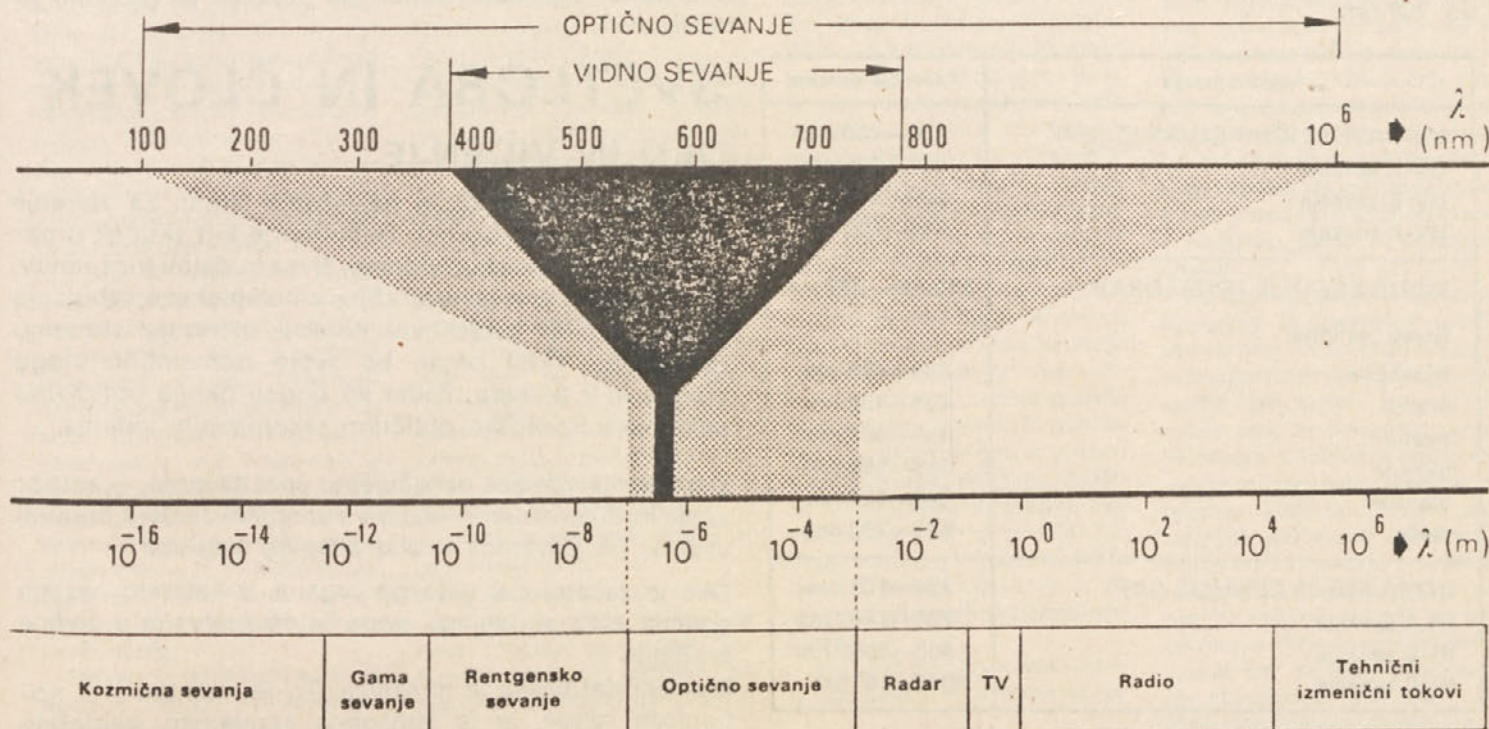

FIZIKALNE OSNOVE SVETLOBE IN BARV

Sevanje je v fizikalnem smislu definirano kot oddajanje (emisija) ali prenos energije v obliki elektromagnetnih nihanj ali partiklov.

Spekter elektromagnetnih sevanj je zelo širok in se razprostira od kozmičnih sevanj pa tja do tehničnih izmeničnih tokov. Pregled spektra sevanj je prikazan na sl. A-1. Posamezna sevanja se torej ločijo med seboj

le po različnih valovnih dolžinah oziroma po frekvencah. V razsvetljavni tehniki izkoriščamo samo zelo ozko področje spektra elektromagnetnih sevanj (območje valovnih dolžin med 10^{-7} in 10^{-3} m), ki ga označujemo kot *optično sevanje* (A-1.2). Človeško oko pa zaznava še ožje področje spektra, in sicer sevanje v območju valovnih dolžin med 380 nm in 780 nm (v svetlobni tehniki uporabljamo za označevanje valovnih dolžin sevanja enoto »nanometer«: $1 \text{ nm} = 10^{-9} \text{ m}$); to območje elektromagnetnega sevanja označujemo kot *vidno sevanje* (svetlobo). ((Nadaljevanje na 12. str.)

HIROŠIMA IN NAGASAKI

Minilo je 40 let, odkar so Američani, da bi pospešili konec 2. svetovne vojne, vrgli atomsko bombo na Hirošimo in Nagasaki. Ameriški predsednik Truman je imel izgovor, da bo ta vojaški akt, s katerim bi Japonce prisilili h kapitulaciji, rešil življenje vsaj 1 milijonu ameriških vojakov. To mu je uspelo za ceno več sto tisoč žrtev v obeh bombardiranih mestih.

Od takrat je atomska oborožitev silno napredovala. Rakete, ki so zamenjale letalske bombe z močjo 20 kiloton (20.000 ton TNT), imajo danes moč, ki je 2500-krat večja od hirošimske bombe (sovjetska raketa z bojno glavo 50 MG, SS-18 in dometom 11.000 km, ameriški minutemani in M x s še večjim dometom in z več bojnimi glavami), podmorniški projektili pri obeh velesilah, ogromno število opuščenih raketnih sistemov so stali verjetno tudi 100 milijard dolarjev. Vse to da misliti, kaj bi se za ta denar lahko napravilo dobrega, če ne bi bilo nezaupljivosti med velikima dvema (Sovjetska zveza in Združene države Amerike) in med njihovimi zavezniki na obeh straneh.

V spomin na te tragične dogodke vam iz knjige Johna Tolanda, ameriškega zgodovinarja, ki je avtor knjige z naslovom »Vzpon in padec japonskega cesarstva« in »Zadnjih 100 dni«, v kateri opisuje konec Hitlerjeve Nemčije, prinašamo opis napada na Hirošimo in Nagasaki.

»Ko se je bombnik Enola Gay dvignil na višino 1200 m, se je kapitan Parsons spustil v prostor za bombe. Podporočnik Mossis Jepson mu je svetil z električno baterijo, dokler ni vtaknil v bombo detonator. Bomba je bila pripravljena za odmet.

Pričelo se je daniti. V jutranjem mraku je polkovnik Tibbets opazil v rahli megli hrib Suribači na otoku Iwo Jima. Porinil je naprej palico za plin in Enola Gey se je pričela dvigati. Ura je bila 4 in 52 minut. Nekaj minut potem se je avion dvignil do višine 2700 m. Tedaj sta se mu pridružila še dva aviona iz spremstva in poleteli so proti Japonski.

Kot primarni cilj bombardiranja je bila odrejena Hirošima na jugovzhodni obali otoka Honšu, glavnega japonskega otoka, po velikosti osmo mesto na Japon-

skem. Iz nje je bilo v zadnjih mesecih evakuirano 120.000 prebivalcev (zaradi zračnih napadov), v mestu pa jih je ostalo 245.000. Mesto do tedaj skoraj ni bilo bombardirano. Kakor meščani Dresdena pred njimi so tudi Hirošimci verjeli, da njihovo mesto ne bo bombardirano, akoravno je bil v njem štab druge armade in akoravno je bila Hirošima velika in važna vojna luka. Ljudje se niso mnogo ozirali na opozorila Američanov, da bodo, v kolikor Japonska takoj ne kapitulira, mesto izravnali z zemljo.

Ob 7. uri in 9 minut so se javile sirene. To je bil že tretji alarm od polnoči in se je zato le malo prebivalcev odločilo, da gredo v zaklonišča.

Gledana od daleč, je Hirošima izgledala, kot da je pokrita z rahlo meglo. Izvidniški avion s pilotom Eatherlyjem je ugotovil, da je možnost bombardiranja odlična, in odletel nazaj proti bazi na otoku Tinian.

Neposredno pred tem se je bombnik Enola Gay dvignil na višino za bombardiranje (9600 m). Ob 7. uri 50 minut po lokalnem času je velikansko letalo priletelo nad otok Šikoku, prvi otok za njim je bil Honšu in za njemu Hirošima. Posadka letala je oblekla

zaščitno obleko, izključen je radar in specialni radio in vključen avtomatski pilot.

Iz zadnjega dela letala je javil kapitan Parsons, da gori zelena žarnica na bombi in da je vse v redu. Malo kasneje je Parsons prišel v pilotsko kabino k poveljniku Tibbetsu, ki ga je vprašal, če se strinja, da je Hirošima cilj za bombardiranje. Tibbets se je strinjal. Bil je točno 8 in 9 minut: »Začnemo se bombniški nalet«, je rekel Tibbets. »Vzemite zaščitna očala, ko začnem odštevati, jih spustite na oči.«

Major Ferebee, merilec bombardiranja na Enola Gayju, je točno ob 8. uri in 13 minut in 45 sekund dal znak za začetek operacije odmeta bombe. Čez približno 30 sekund so se odprla vrata prostora za bombe. Ferebee je videl, kako je podolgovata bomba padla iz letala, se prevrnila v zraku in nato pričela padati z vrhom naprej proti Hirošimi. Letalo, ki je v trenutku postalo lažje za 3 tone, je sunkovito poskočilo. Pilot Tibbets je sukovito dal palico v desno, držeč jo tako dolgo, dokler ni obrnil letala za 150 stopinj, nato je zavrnil letalo in spustil njegov nos, da bi s polovičnim pikiranjem povečal brzino.

((Nadaljevanje na 12. str.)

OPTIČNO SEVANJE

Z izrazom »optično sevanje« označujemo tisto področje spektra elektromagnetnega sevanja, ki ga izkoriščamo v razsvetljavni tehniki.

V širokem spektru elektromagnetnega sevanja, ki se razprostira od kozmičnega sevanja do tehničnih izmeničnih tokov, predstavlja optično sevanje (sl. A-1) relativno ozko področje valovnih dolžin, in sicer od 10^2 do 10^6 nm.

Naziv sevanja	Področje sevanja
ULTRAVIJOLIČNO SEVANJE (UV)	100—400 nm
UV-C sevanje	100—280 nm
UV-B sevanje	280—315 nm
UV-A sevanje	315—400 nm
VIDNO SEVANJE (SVETLOBA)	380 nm—780 nm
Barva svetlobe:	
vijoličasta	380—436 nm
modra	436—495 nm
zelena	495—566 nm
rumena	566—589 nm
oranžna	589—627 nm
rdeča	627—780 nm
INFRA RDEČE SEVANJE (IR)	780—10⁶ nm
IR-A sevanje	780—1400 nm
IR-B sevanje	1400—3000 nm
IR-C sevanje	3000—10 ⁶ nm

1 nanometer (nm) = 10^{-9} m

1 nanometer (nm) = 10^{-6} mm

1 milimeter (mm) = 10^6 nm

(Nadaljevanje z 11. strani)

Do eksplozije je manjkalo 43 sekund. Člani posadke Enola Gay so videli, kako je mala svetla točka nekaj kilometrov od njih naglo, skoraj v trenutku zrasla v velikansko plamenečo žogo, ki se je razpršila v maso plamenov in oblakov, v nekaj trenutkih dosegla višino 3300 m, nato pa je dobil obliko gobe, ki je dosegla višino 15000 m. Udarni val eksplozije je stresal letalo kakor škafico vžigalic. V prvem hipu je Tibbets mislil, da okrog letala eksplodirajo protiletalske granate in je vzkliknil: 'Artilerija', vendar mu je Parsons rekel, da je to zračni udar od eksplozije in takoj dodal: 'Izplaval smo.' Pomožni pilot Lewis se je obrnil nazaj, pogledal v oblak in zavpil: 'Pri Bogu, kaj smo naredili!' Posadka letala je začela klicati v intercom. Vedeli so, da to, kar so naredili, oznanja konec vojne. Šele kasneje so začeli misliti na ljudi na zemlji.

Tibbets je ukazal radiotelegrafistu, da takoj pošlje odprt (telegram) radiogram, da je Hirošima bombardirana in da so rezultati dobri. Tudi Parsons je poslal radiogram, toda kodiran: 'Rezultat v vsakem pogledu uspel. Vizualni

učinki večji kot s Trinutyjem (poskusna eksplozija v Alamogordu), po odmetu bombe situacija v letalu normalna, nadaljujemo polet proti Tinianu.'

Enola Gay je pristal na severnem letališču na otoku Tinian točno ob 14. uri 58 minut. Čim se je letalo ustavilo, je priteklo nekaj sto vojakov in oficirjev, da pozdravi posadko. Dostojanstveno se je primajal letalski general Spaatz ter odlikoval Tibbetsa s križem za posebne zasluge. Potem so posadko odvedli v oficirski klub, kjer so jih zaslišali.

General Ferrel je kasneje poslal prvo kompletno naročilo generalu Grovesu: 'Blisk ni bil tako učinkovit kot pri poizkusni eksploziji. Najprej se je pojavila ognjena krogla, ki se je v nekaj sekundah spremenila v oblak raznih barv. Celo mesto Hirošima, razen skrajnega roba zone pristanišča, je prekril siv sloj prahu. Premer sivega sloja je bil 5 km.

V Washingtonu je Groves sprejel radiogram neposredno pred polnočjo 5. avgusta (čas v ZDA in je različen Japonski). Ker je bilo pozno, ni hotel zbuditi generala Marshalla. Odločil se je, da ostane v pisarni in tam prespi ter da bi bil

Spekter optičnega sevanja je porazdeljen na 3 področja, in sicer na:

- ultravijolično sevanje,
- vidno sevanje (svetloba),
- infra rdeče sevanje.

Človeško oko dojema samo vidno sevanje, ultravijoličnega in infra rdečega sevanja pa ne zaznava. Pri tem meji ultravijolično sevanje na vidno sevanje na strani krajših valovnih dolžin, infra rdeče sevanje pa na strani daljših valovnih dolžin.

Podrobna razdelitev optičnega sevanja je razvidna iz tabele A-1.

SVETLOBA IN ČLOVEK OKO IN VIDENJE

Človeški vidni organ je najvažnejši organ za zbiranje informacij o naši okolici. Definiran je kot skupek organov, sestojč iz očesa, vidnega živca in delov možganov, ki pretvarjajo svetlobni dražljaj v kompleksna vzbujanja živcev, katerih subjektivni korelati ustrezajo vidnemu dožemanju. Vidni organ bo svojo pomembno vlogo odigral le v primeru, kadar so pogoji okolja optimalno prilagojeni fiziološko-optičnim zakonitostim videnja.

Z izrazom »videnje« označujemo spoznavanje — zaznavanje in dožemanje — razlik v zunanjem svetu s čutnimi vtisi, ki jih povzroča v oko dospela svetloba.

Oko je začetni del vidnega organa, v katerem nastaja optična slika zunanjega sveta in se pretvarja v živčne dražljaje.

Bistveni del očesa je mrežnica. To je membrana v notranjosti očesa, ki je sposobna sprejemati svetlobne dražljaje in barvne vtise iz zunanjega sveta.

(Nadaljevanje prihodnjic)

navzoč, ko bo prišel še drugi radiogram. Ta je prispel ob 4. uri in 15. minut. 3 in pol ure pozneje je načelnik general štaba Marshall preko telefona predal informacijo vojnemu ministru Stimsonu, ki je v tem času bil v svoji hiši na Long Islandu. Stimson se je strinjal z Marshallom, da se Trumanovo že napisano poročilo preda tisku. Truman je v tem predsedniškem poročilu javil, da je na japonsko mesto Hirošimo vržena revolucionarna nova bomba. Hirošima je opisana kot 'važna japonska vojna baza', bomba, o kateri je beseda, 'atomska bomba, v kateri je ukročena bazična moč vesolja. Sila iz katere sonce dobiva svojo moč, je uporabljena proti onim, ki so prinesli vojno na Daljni vzhod.' Če bo potrebno bodo Združene države zavrtele vse japonske tovarne, vsa japonska pristanišča, vse komunikacije. Samo zato, da bi obvarovali japonski narod, smo poslali iz Potsdama Japoncem ultimatum, vendar so ga japonski voditelji brez premišljanja zavrgli. Če sedaj zavrnejo naš ultimatum, bomo spustili na njih z neba plaz razdejavanja, kakršnega svet še ni videl.'

Predsednik Truman se je v tem

času nahajal na križarki Augusti na poti v domovino iz Potsdama. K Trumanu, ki je bil pravkar pri kosilu v ladijski obednici za posadko, je prišel kapetan kopenske vojske Franklin Graham, mu predal radiogram od vojnega ministra Stimsona: 'da je velika bomba vržena na Hirošimo in to uspešno.' Čez nekaj minut je dobil še drugi radiogram. Truman ni nikogar obvestil o vsebini prvega radiograma. Toda ko je prebral še drugi radiogram, je naglo vstal in prišel Byrnesu (zunanj minister), ki je sedel za sosednjo mizo. 'Čas je, da se vrnemo domov', je dejal, prijel vilice in udaril po kozarcu. Vsi so obmolknili, Truman pa jih je obvestil o novem orožju. Ko je odhajal, so ga spremljale burne ovacije. »Sedite gospod oficir« je dejal pri vratih, 'pravkar smo vrgli na Japonsko bombo, katere je močnejša od 20.000 ton TNT. Svar je popolnoma uspešna. Tvegali smo in dobili.'

Tega dne je v Hirošimi umrlo 100.000 ljudi. Drugih 100.000 pa jih je umiralo od opeklin, ran in boleznj atomske dobe — radioaktivnih zastrupitev.

Izbral in poslovenil:
ZURC JOŽE

Preventivni ukrepi požarnega varstva

(nadaljevanje)

Za opravljanje notranje kontrole so predvsem odgovorni:

- vodilni in vodstveni delavci,
- odgovorni delavec za izvajanje požarnovarstvenih ukrepov,
- komisija za požarno varnost,
- poklicni gasilci,
- varnostniki in vratarji,

odvisno od tega, kako je posamezna organizacija predpisala izvajanje te kontrole. Vse več je vprašanj, kdo je lahko odgovorni delavec za izvajanje požarnovarstvenih ukrepov in kakšne so naloge. Počakati moramo na izdajo natančnejših predpisov o organiziranosti varstva pred požarom in o strokovni usposobljenosti delavcev, odgovornih za izvajanje požarnovarstvenih ukrepov, ki jih bo izdal republiški sekretariat za notranje zadeve. Pri tem ne smemo misliti, da se z uveljavitvijo določil v praksi obveznosti oziroma odgovornosti ostalih delavcev zmanjšajo, oziroma da teh obveznosti ni več. Nasprotno, z določitvijo delavca, ki bo te naloge opravljal poklicno ali ob svojem delu in bo moral imeti ustrezno znanje, se bo lahko izvajal organiziran in strokoven nadzor nad izvajanjem požarno-preventivnih ukrepov.

Delavci, ki opravljajo notranjo kontrolo, morajo biti strokovno usposobljeni in poznati požarno preventivne ukrepe, sicer njihovo delo ne bo in ne more biti uspešno. Opredeliti je potrebno, kdaj in kdo opravlja kontrolo, če imamo poleg odgovornega delavca še poklicne gasilce in varnostnike. Vsekakor pa se mora opravljati med delovnim časom po končanem delu, predvsem pa ob zaključkih dela pred dela prostimi dnevi. Ugotovljene nepravilnosti, ki ogrožajo varnost premoženja ali varnost ljudi, je potrebno odpraviti takoj oziroma v najkrajšem možnem času, do dokončne odprave pa zagotoviti vse potrebne varnostne ukrepe za preprečitev nastanka požara. O opravljenih pregledih se vodi pisna evidenca, predvsem o času opravljanja pregledov in ugotovljenem stanju ter storjenih ukrepih. Če se ugotovi, da delavci na svojih delovnih mestih ne skrbijo za požarno varnost, torej ne izvajajo predpisanih požarnopreventivnih ukrepov, gre proti takim delavcem predlagati uvedbo disciplinskega postopka. Neizvajanje požarnopreventivnih ukrepov, s čemer se ogroža požarna varnost, se šteje za hujšo kršitev delovnih dolžnosti.

Požarni inšpektorji pri opravljanju nadzorstva nad izvajanjem predpisov o varstvu pred požarom ugotavljajo, da delo notranje kontrole še ni zaživel. Malo

je delovnih organizacij, ki so organizirale in izvajajo notranjo kontrolo nad izvajanjem požarnovarstvenih ukrepov, in v teh delovnih organizacijah tudi ni požarov, vpeljan je red in disciplina vseh zaposlenih, da morajo to, kar jim je dano v upravljanje in s čemer gospodarijo, skrbno čuvati pred uničenjem od požara. V takih delovnih organizacijah požarna varnost ni novost ali neznanje, dosežen je nivo požarnovarstvene kulture v vseh okoljih.

Druga skrajnost pa je pretežni del delovnih organizacij, ki kljub zakonskim določbam še niso organizirale lastne kontrole niti ne izvajajo požarnopreventivnih pregledov. V takih organizacijah je ugotovljeno stanje požarne varnosti zaskrbljujoče. Odras neizvajanja kontrole so tudi ugotovitve požarnih inšpektorjev ob pregledih v popoldanskem in nočnem času, torej po končanem delu. Ugotavljajo take nepravilnosti, ki neposredno ogrožajo požarno varnost in jih je možno odpraviti, če bi delavci čutili le malo več dolžnosti in odgovornosti za varovanje zasebnega in družbenega premoženja.

Obseg izvajanja kontrole

Izvajanje kontrole obsega predvsem izvajanje predpisanih požarnopreventivnih ukrepov po zakonih, tehničnih predpisih in

tehničnih normativih ter pravilnikih o varstvu pred požarom. Vsakodnevna in občasna kontrola, ki smo jo dolžni izvajati, mora obsegati poleg ostalega, odvisno od tehnološkega in proizvodnega procesa, naslednje:

Transportne poti in intervencijski dostopi morajo biti vedno prosti, da tako služijo svojemu namenu. Transportne poti in poti, ki služijo za umik ljudi, so že s projektom določene za minimalne širine glede na transportna sredstva in minimalno frekvenco ljudi. Te poti so tudi označene s talno označbo, s 4 do 6 cm širokim trakom obstojne barve. Prav tako morajo biti označeni zunanji intervencijski dostopi požarne poti za neoviran dostop z gasilsko tehniko v primeru požara.

Vrata na poti oziroma hodniku, ki služi za umik ljudi, se morajo odpirati v smeri izhoda, ne smejo biti zaklenjena, ampak vidno označena, da je v primeru potrebe možen neoviran umik. Dogaja se, da so transportne poti in poti, ki služijo za umik, dostikrat založene s surovinami ali izdelki, največkrat pa z razno embalažo in drugo navlako. V nočnem času in ob dela prostih dnevih pa so na teh poteh postavljena transportna sredstva.

Vnetljiva navlaka se mora sproti vsakodnevno odstranjevati in

odlagati na za to določena mesta, predvsem mastne cunje in drugi odpadki, ki se morajo odlagati v kovinske posode s pokrovom, ker obstaja nevarnost kemičnega samovžiga. Cigaretne in vžigalični ogorki se morajo metati v pepelnike ali kovinske posode in s pokrovom, ker obstaja nevarnost kemičnega samovžiga. Cigaretne in vžigalični ogorki se morajo metati v pepelnike ali kovinske posode in ne v plastične košare med papir, v kartonsko embalažo ali pod razne police in težje dostopna mesta, kjer je vedno dovolj navlake, ki se lahko vname. Vnetljiva navlaka se nabira tudi v talnih energetskih kanalih, predvsem tam, kjer niso tesno pokriti. Na raznih policah, kablovodih in slepih visečih stropovih pa se nabirajo prašni delci in to predvsem v tekstilnih, lesnih in podobnih obratih.

Dostopi do gasilnih aparatov, hidrantov in gasilskega orodja morajo biti vedno prosti. Na gasilne aparate ni dovoljeno obešati raznih predmetov in oblačil, kakor tudi ne odlaganje raznih predmetov v hidrantne omare in omare z gasilskim orodjem in opremo. Hidrantne omare morajo biti predpisano označene z veliko črko H, omare z gasilskim orodjem pa s pripadajočim napisom. Gasilni aparati in hidrantno omrežje mora biti redno vsakih šest mesecev pregledano (po navodilih proizvajalca in 50. člena pravilnika o tehničnih normativih za zunanjo in notranjo hidrantno omrežje za gašenje požarov, Uradni list SFRJ, št. 44/83).

Vnetljive tekočine

Vnetljive tekočine predstavljajo veliko nevarnost za nastanek in hitro širjenje požara. V delovnem prostoru je lahko vnetljivih tekočin le za enodnevno porabo. Spravljene morajo biti v posebnih kovinskih posodah, po vsaki porabi je treba posodo zakleniti v predpisano omaro. Omara ali prostor, kjer se hrani lahko vnetljiva tekočina, mora imeti dovolj visok prag, da ob razlitju ne izteče. Najmanj 3 m od tega prostora se ne sme uporabljati odprtega plamena. Vnetljive tekočine, spravljene v omari, morajo biti v ustrezni kovinski embalaži.

To je samo nekaj napotkov, katere moramo budno spremljati o preprečevanju za nastanek požarov in drugih nesreč. Zaskrbljujoče je, da je v državi v letošnjem prvem polletju zagorelo 5499-krat, kar je za 10 odstotkov več kot v enakem lanskem obdobju. Neposredna materialna škoda je ocenjena na 5,5 milijarde dinarjev, če k temu prištejemo katastrofalne gozdne požare ob Jadranu in v notranjosti, bo škoda nekajkrat večja.

STANKO VAUPOTIČ

Spoštovani vozniki!

Dnevi dopustov se stekajo h kraju, vročina polagoma pojenja in zopet bodo nastopili mračni jesenski dnevi.

Vse je lepo in prav, da smo poleti veseli, razigrani, vedrih obrazov, dobro razpoloženi, vendar ne smemo pozabiti, da smo in moramo biti dobri in pazljivi šoferji poleti, jeseni in pozimi. Tu se ne smejo poznati letni časi. Cesta pa tudi parkirni prostori ne smejo poznati razpoložljivosti, objestnosti ljudi, voznikov osebnih avtomobilov.

Zgodilo se je na Novoteksovem parkirnem prostoru blizu nekdanje poslovalnice Ljubljanske banke. Kot vedno sem tudi ta dan, 30. 7. 1985, parkirala avto R 4 ob 5.50 na parkirnem prostoru.

Nič hudega sluteč sem se vračala ob 14. uri z dela, ko sem opazila, kakor tudi moje sodelavke, da je avto na zadnjem desnem blatniku raniran, zadet.

Krivec je seveda brez občutka krivde odpeljal.

V četrtek sem se zopet pripeljala v službo ob 6. uri in sem zapuščala DO ob 18. uri, ko sem opazila, da je moj avto ponovno poškodovan, tokrat na sprednjem levem blatniku.

Bilo je v isti višini in z istim odbijačem kot prvič.

Sprašujem se, ali je voznik osebnega avtomobila res tako malomaren, nepazljiv, brezobziren, da se izživlja nad drugimi avtomobili?

Moj primer ni edini

Žalostno je to, da ne veš več, ali je varno parkirati avto na prostoru, ki je zato določen v naši tovarni, ali pa lahko samo s strahom pričakuješ, da boš ponovno našel razbit avto.

Jaz in vsi naši delavci želimo, da se to ne bi dogajalo. Prav bi bilo, če je kdo videl tega brezobzirnega voznika, da javi naši službi, ki je zadolžena za varnost v Novoteksu.

BuM

O socialnem položaju mlade generacije

OK ZSMS Novo mesto je na problemski konferenci o socialnem položaju mlade generacije 13. 6. 1985, izhajajoč iz usmeritev v gradivu RK ZSMS za problemsko konferenco, po obravnavi na predsedstvu OK ZSMS, v OO ZSMS in razpravah na konferenci sprejela naslednja stališča in sklepe:

1. Sprejema in podpira gradivo RK ZSMS za problemsko konferenco, s tem da OO ZSMS in K OO ZSMS čimprej izdelajo pregled stanja na področju štipendijske politike, stanovanjskih potreb, zaposlovanja in otroškega varstva v svojem okolju ter predvidijo možne rešitve, predvsem s pobudami za spremembe oz. uskladitve samoupravnih splošnih aktov ali pa z njihovim doslednim izvajanjem, za upoštevanje v planskih aktih OZD ter z uveljavljanjem stališč skozi delegatski sistem (samoupravne organe OZD in delegacije za občinsko skupščino in skupščine SIS), sicer pa upoštevajo sklepe konference. Sveti, centri in komisije pri OK ZSMS koordinirajo in usmerjajo delo OO ZSMS pri zastavljenih nalogah in izvajajo iste naloge na občinskem nivoju.

2. ŠTIPENDIJSKA POLITIKA

2.1.) Sredstva za štipendije morajo biti uporabljena izključno za štipendije in naj se ne drobijo (za regresiranje šol, prehrane itd.).

2.2.) Podpiramo novosti, ki jih prinaša samoupravni sporazum o štipendiranju, vključujoč valoriziranje štipendij.

2.3.) Pri dodeljevanju štipendij je treba uveljaviti diferenciran pristop, in sicer kot element socialnoekonomskih razmere družine prosilca, kraj šolanja oz. bivanja v domu ter kvaliteto oz. uspešnost v programu ter aktivnost na interesnem področju (ne samo uspeh), aktivnost v mladinski organizaciji itd.

OO ZSMS se morajo obvezno vključiti v delo komisij za dodeljevanje štipendij v OZD in v OZD ves čas voditi politično akcijo v kadrovske politiki, še posebej pri podeljevanju kadrovske štipendije in preprečevati podeljevanje prek vez in poznanstev.

2.4.) Interes študija ob delu in iz dela upada tudi v naši občini, ker je študij drag, OZD še vedno nimajo pravega posluha in ne spodbujajo mladih za izobraževanje in samozagajevanje. Zavirajo pa tudi medsebojni odnosi (ljubosumnost do mlajših, ki prinašajo nova znanja), ki ne dajejo mladim strokovnjakom perspektive. Na tem področju smo še vse preveč deklarativni in kratkoročni (zgovarjajoč se na obstoječo zastarelo tehnologijo).

Mladinska organizacija v OZD mora skupaj s sindikatom osveščati okolje o nujnosti znanja za razvoj in podpirati vsa prizadevanja posameznikov za izobraževanje.

2.5.) Vprašanje štipendiranja oz. izobraževanja v celoti ne more in ne sme biti samo vprašanje šolajočih se mladine in njihovih učiteljev, enako odgovorni do teh vprašanj smo tudi mladi v OZD (vključevanje učencev v prakso, praktikanti itd.).

3. ZAPOSLOVANJE:

3.1.) Štipendijska politika mora biti sestavni del razvojnih načrtov, OZD, s strukturo dodeljenih štipendij, ki bo omogočila tehnološko prenovo in prestrukturiranje OZD (V., VI., VII. stopnje).

SKLEP: OO ZSMS v OZD se morajo v svojih okoljih boriti, da bodo izdelali razvojne plane in znotraj let-teh tudi uskladili kadrovske plane.

3.2.) OO ZSMS v OZD morajo spremljati zaposlovanje v svojih okoljih in opozarjati na neustrezno zaposlovanje oz. se boriti za ustrezno zaposlovanje mladih strokovnjakov.

3.3.) Mladi v OZD morajo opozarjati na strokovno neustrezno zasedena delovna mesta in

zahtevati preverjanje z delom pridobljenih delovnih izkušenj in s tem pospešiti izobraževanje iz dela in ob delu ter se boriti proti uveljavljanju avtomatizma glede na delovno dobo delavca.

3.4.) Kadrovske presežke usmerjenega izobraževanja (kmetijci, pedagoški kader, zdravstveni delavci) zaposlujejo na neustreznih delovnih mestih. Pri odpiranju novih — njihovi strokovnosti primernih — delovnih mest bi morali imeti ti delavci prednost, vendar se najpogosteje na njih pozabi.

SKLEP: Skupnost za zaposlovanje naj bi vodila evidenco takih primerov in v tesnem sodelovanju z OZD reševala te probleme.

3.5.) OO ZSMS v OZD in gospodrska zbornica naj preverijo možnost organiziranja dela v malih produkcijskih enotah, kjer bi bila potrebna neznatna finančna sredstva, predvsem pa znanje in spretnost mladih.

3.6.) Izvršni svet naj izdela analizo možnosti razvoja drobnega gospodarstva s sredstvi v družbeni lasti.

4. STANOVANJSKA PROBLEMATIKA

4.1.) OO ZSMS morajo zahtevati in vztrajati na tem, da se sredstva v stanovanjskem skladu namensko uporabljajo in v skladu

z družbeno usmeritvijo o razmerju 60 : 40 v korist družbeno usmerjene gradnje glede na individualno.

4.2.) OO ZSMS naj preverijo skladnost pravilnikov z zakonom o reševanju stanovanjskih vprašanj delavcev, zlasti glede ukinitve kriterija delovne dobe in ureditve ostalih kriterijev, tako da bo zagotovljen mladim proslcem in mladim družinam enakopraven položaj oz. vsaj mladim družinam prednostno obravnavanje in razreševanje stanovanjskih potreb.

4.3.) Prek delegacij oz. delegatov za samoupravno stanovanjsko skupnost je treba vplivati na načrtovanje stanovanjske izgradnje, porabo sredstev, ceno kvadratnega metra stanovanjske površine, vključitev pričakovancev stanovanj v odločanje...

Zavzemati se moramo:

— za smotrnejšo uporabo že obstoječih možnosti in racionalnejšo izrabo obstoječega stanovanjskega fonda ter njegovo prenovo,

— vztrajati na dogovorjenem obsegu novo zgrajenih stanovanj v okviru družbene gradnje,

— za analizo cene kvadratnega metra stanovanj, površine, in jo očistiti vseh »navlak«, ki so plod raznih neusklajenosti,

— graditi na kmetijsko nezanimivih površinah (oz. po planu predvidenih lokacijah) s pravčasno pripravo infrastrukture,

— za uvajanje ekonomske stanarine in obvezno proučiti socialno diskriminacijski kreditno-stanovanjsko politiko, ki izključuje nižje dohodkovne skupine,

— za zagotavljanje ustreznih kreditnih pogojev za gradnjo in nakup stanovanj in preveriti lestvico lastne udeležbe.

4.4.) Analizirati uspešnost akcije »Imaš hišo, vrni stanovanje« in z akcijo nadaljevati.

4.5.) Kljub obveznostim, ki jih delovni organizaciji daje zakon o delovnih razmerjih glede reševanja stanovanjskih problemov delavca, ki ga zaposluje, naj OO ZSMS v OZD večkrat zahtevajo od strokovnih služb analizo stanovanjskih razmer mladim in opozarjajo na morebitne napake in nepravilnosti.

5. OTROŠKO VARSTVO

5.1.) Glede na premajhne kapacitete v VVO — ob tem, da ni izgledov za njihovo hitro povečanje — je v občini potrebno ugotoviti in oceniti alternativne oblike družbeno organiziranega varstva otrok ter predvideti možnosti njihovega razvoja.

5.2.) OO ZSMS naj na zborih delavcev predstavijo možne alternative podaljšanja porodniškega dopusta s takšno utemeljitvijo, da se bodo delavci odločili za tretjo varianto (1 leto in 100% nadomestilo OD).

BILI SMO NA GORJANCIH

Že med šolskim letom se je porajala misel, da zaključimo akcijo ciciban — planinec s pohodom »čebelic« in staršev na Gorjance.

Ob zadnjem srečanju v vrtcu smo se dogovorili za datum pohoda. In res: v soboto, 29. junija, smo se zbrali na avtobusni postaji z nahrbtniki in primerno planinsko opremo. Število udeležencev se je dvignilo na 46, ravno prav za dober pevski zbor, tako da je vožnja do Gabrja hitro minila. Pot smo nadaljevali peš. Morda se komu zdi tri ure pešačenja do Miklavža veliko, nam pa je ob prijetnem razpoloženju, dobri malici, okusni »kačji slini« in z nabiranjem gozdnih jagod čas hitro minil. Prav prijeten pa je bil sprejem na cilju. Že nekaj metrov prej smo zagledali, kako so se okrog roštilja spretno vrteli očetje in zraven skrbeli, da bomo imeli primerno pijačo za naša izsušena grla. Da je bilo prav za vse, smo si porazdelili še druge naloge: skrb za prvo pomoč, varstvo otrok, kulturni program, zabavne igre, delitev hrane in pijače in drugo.... Po dobri malici in kratkem počitku so prišli na svoj račun cicibani planinci in se predstavili s

kratkim kulturnim programom. Najlepše pa je bilo takrat, ko smo se vsi navzoči zavrteli in zarajali v krogu. Sledila je še podelitev priznanj in znakov za opravljene izlete cicibanov — planincev, potem pa smo nadaljevali z igrami: lovljenje v parih, vleka vrvi, odbojka, tekmovalne igre...

Čas je tekkel morali smo se odpraviti v dolino. Vsak je poskrbel, da smo kaj hitro uredili stvari in za seboj pustili urejen prostor. Gruča se je v primernem tempu in s pesmijo na ustih pomikala do Gosposdične. Tam smo si potešili žejo, napisali razglednice in žigosali knjižice.

Sledil je spust v dolino. Tu pa tam je kdo »zaoral v blato«. Nismo pa pozabili na gorjanske košenice, saj so nas cvetice še in še zvaljale, da smo jih sledili s pogledi. Zapeli smo še tiste pesmi, ki so ostale v našem repertoarju in tako z ubranimi pesmijo prispeli do markirani poti do vasi na avtobus.

Dan je kar prehitro minil, zato smo si ob koncu obljubili, da bomo še poskrbeli za tovrstne pohode. Eden od teh naj bi bil kostanjev piknik na Mirni gori.

Udeleženci pohoda

Mednarodna izmenjava strokovne prakse

Na pobudo predsedstva univerzitetne konference ZSMS v Ljubljani, koordinacijskega odbora za mednarodno izmenjavo strokovne prakse (KOMISP), smo v letošnjem letu po razgovorih s strokovnjaki naše DO ugotovili možnost za sprejem dveh tujih študentov. Vsako takšno sodelovanje predstavlja prispevek zaposlenih v DO k poglobljanju mednarodnega sodelovanja in utrjevanja ugleda tako naše DO kot tudi naše dežele v svetu. Hkrati pa ta oblika v zaostrenih gospodarskih razmerah še vedno predstavlja najcenejšo obliko vključevanja naših študentov v mednarodno izmenjavo na področju izobraževanja.

Odločili smo se za sprejem enega tujega študenta v sektor za informacijske sisteme in organizacijo pod mentorstvom mag. Darke Ureka, enega tujega študenta pa v oddelek službe za napredek kakovosti pod mentorstvom dipl. inž. Mirjane Bavčar.

V mesecu avgustu smo na strokovno prakso sprejeli eno študentko iz ČSSR, ki študira ekonomijo v Pragi.

Zaradi zanimanja bralcev našega glasila objavljamo povzetek razgovora s študentko DANO KNIŽKOVO.

Dana Knižkova se je rodila 1963 v mestecu Klatovy, trenutno pa je študentka tretjega letnika na

Ekonomski fakulteti v Pragi, smer zunanja trgovina.

Za opravljanje strokovne prakse v naši DO se je odločila na podlagi ponudbe, ki jo daje vsako leto mednarodna organizacija za izmenjavo strokovne prakse v Bruslju. Študentje se morajo prijaviti že eno leto pred odhodom v tujo državo. Kriteriji, po katerih izbirajo prijavljene študente, so izredno strogi, saj jih od vseh prijavljenih izberejo le pičlo število. Le-ti pa morajo opraviti še dodatni izpit iz tujega jezika, biti morajo moralno neoporečni, pri študiju morajo pokazati najvišjo stopnjo prizadevnosti in naderjenosti ter izkazovati osebno angažiranost pri obštudijskih dejavnostih. Dana je brez dvoma študentka s temi pozitivnimi predznaki, osebni motiv pa ji je bil osvojiti znanja, kakršna v njeni državi ne poznajo. Sicer v zadnjih letih, kot pravi Dana, se veliko stvari spreminja na bolje: v ekonomski politiki države prihaja do sprememb, s katerimi bodo podjetja imela večjo samostojnost, pa pri proizvodnji in prodaji na domačem in tujem tržišču.

V času opravljanja strokovne prakse v naši DO bo spoznala sektor za organizacijo in informacijske sisteme in izvozni oddelek v prodajnem sektorju. Ob tem bo spoznala jugoslovanski sistem ekonomske politike in organizacijo zunanje trgovine v naši DO. Spoznala se bo tudi z razvitem in organizacijo informacijskega sistema, z računalniško podprtim informacijskim sistemom, ki omogoča večjo učinkovitost poslovnega sistema v naši DO. Prvi stik z našo deželo so na Dano naredili močan vtis. Izredno prijazni ljudje in čudovita narava ji daje občutek, da smo bogata in srečna dežela. Kljub vsemu temu pa kakšnih velikih razlik, kot na primer v življenjskem standardu, med ČSSR in Jugoslavijo ni zasledila. Iz razgovora je bilo moč tudi ugotoviti, da smo si v veliko stvarih zelo podobni. Praktikantki Dani Knižkovi želimo, da bi opravila prakso čim uspešnejše in se vrnila v ČSSR s kar najlepšimi spomini na DO Novoteks.

Izrečeni disciplinski ukrepi v juniju 1985

Javni opomin:

1. Vinku Šimcu (1960), delavcu tozda Tkanina, ker je brez dovolilnice in vednosti predpostavljene zapustil delovno mesto in delovno organizacijo.

2. Asimu Klapiju (1961), delavcu tozda Tkanina, ker je neopravičeno izostal z dela.

3. Radenku Šibareviču (1958), delavcu tozda Tkanina, ker je neopravičeno izostal z dela.

4. Janku Gorencu (1964), delavcu tozda Tkanina, ker je neopravičeno izostal z dela.

5. Radomiru Zoranoviču (1962), delavcu tozda Tkanina, ker je odklonil delo.

6. Jožetu Erlahu (1955), delavcu tozda Tkanina, ker je neopravičeno izostal z dela.

Ukrep prenehanja delovnega razmerja:

1. Radenku Šibareviču (1958), delavcu tozda Tkanina, ker je dvakrat zapustil delovno mesto in odšel v garderobo spat ter neopravičeno izostal z dela. Ukrep je izrečen pogojno, za dobo 6 mesecev.

2. Stanetu Bogolinu (1968), delavcu tozda Tkanina, ker je večkrat zamudil na delo ter neopravičeno odklonil delo, pomembno za nemoten potek delovnega procesa. Ukrep je izrečen pogojno, za dobo 3 mesece.

3. Marjanu Šinkovcu (19166), delavcu tozda Tkanina, ker je neopravičeno izostajal z dela. Ukrep je izrečen pogojno, za dobo 6 mesecev.

4. Jožetu Mavsarju (1957), delavcu tozda Tkanina, ker je prišel vinjen na delo in ker je zapustil delovno mesto in DO brez dovolilnice in vednosti predpostavljene. Ukrep je izrečen pogojno, za dobo 6 mesecev.

5. Jerneju Luzarju (1957), delavcu tozda Tkanina, ker je prišel vinjen na delo ter zapustil delovno mesto in DO brez dovolilnice in vednosti predpostavljene. Ukrep je izrečen pogojno, za dobo 4 mesecev.

6. Rudiju Šuštarju (1947), delavcu tozda Tkanina, ker je odklonil delo, pomembno za nemoten potek delovnega procesa. Ukrep je izrečen pogojno, za dobo 4 mesece.

7. Ljubomiru Klanjščku (1960), delavcu tozda Tkanina, ker je bil vinjen na delo. Ukrep je izrečen pogojno, za dobo 3 mesece.

8. Željku Zlatku (1961), delavcu tozda Tkanina, ker je odklonil delo, pomembno za nemoten potek delovnega procesa. Ukrep je izrečen pogojno, za dobo 4 mesece.

9. Sonji Cesar (1967), delavki tozda Konfekcija, ker je napačno lepila markice na delovni list, s čimer se je skušala neopravičeno okoristiti. Ukrep je izrečen pogojno, za dobo 3 mesece.

10. Robertu Rolihu (1965), delavcu tozda Tkanina, ker je v pogojnem obdobju storil hujšo kršitev delovnih obveznosti, s tem da je neopravičeno izostal z dela ter dajal lažne podatke o poškodbi na delovnem mestu.

MARIJA HODŽIČ, iur.

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki ste imeli radi našo mami ANO ZAGORC in ji v slovo poklonili toliko cvetja in toplih besed, nama pa izrekli sožalje.

Imejte jo v lepem spominu.
Hčerki Ana in Joži

GLASLO TEKSTILNE TOVARNE NOVO MESTO NOVOTEKS

NOVOTEKS je glasilo tekstilne tovarne Novo mesto. Izhaja vsako zadnjo sredo v mesecu v nakladi 2200 izvodov.

Glasilo ureja izdajateljski svet: Miro Jovič (predsednik), Brane Frankovič (glavni in odgovorni urednik), Slavko Kavšek, Franc Brezovar, Jelica Spasovski, Irena Celič, Jože Starešinič, Rudi Vlašič, Jože Zurec, Mojca Juršič, Marjan Podlogar, Majda Dular in Zdenka Židanič.

Uredništvo: Novoteks Novo mesto, Foersterjeva 10 — Časopisni stavek, filmi in prelom DIC Novo mesto, TOZD Grafika, tisk Tiskarna Novo mesto.

KADROVSKE NOVICE

V mesecu juliju so se v naši delovni organizaciji zaposlili naslednji novi delavci:

TOZD TKANINA

Investicijsko vzdrževalni sektor: Igor Kovačič, Milan Mohar

Delavna enota tkalnica: Anton Žagar

TOZD TRGOVINA

Andreja Jakše (prodajalna Julija)

Aranka Balaž (prodajalna Novoteks KULA)

Radmila Božovič (prodajalna Novoteks KULA)

Nevkenka Miljak (prodajalna Novoteks TREBINJE)

Zorica Popovič (prodajalna Novoteks BOR)

Valida Begovič (prodajalna Novoteks ZENICA)

DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB:

Tehnično-razvojni sektor: Marija Goleš

Prodajni sektor: Mateja Seničar
DSSS — obrat družbene prehrane: Marija Kregelj

V istem času so našo delovno organizacijo zapustili:

TOZD TKANINA

Delovna enota tkalnica: Radenko Šibarevič, Štefan Rozman

DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB

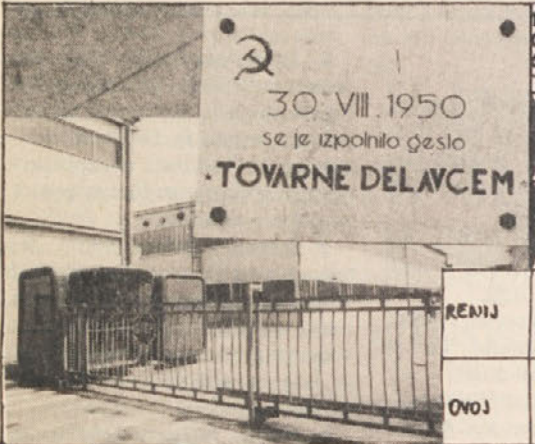
Prodajni sektor: Milena Korač

Prerazporejena je bila Ivanka Misir iz DE priprava v DE oplemenitilnica (začasna prerazporeditev)

UPOKOJIL se je Viktor Terošič, delavec iz DE tkalnica (invalidska upokojitev)

KOLENC VIDA

NAGRADNA KRIŽANKA

DEL. PRO- CESA OBDELAVE TKANINE		METEO- ROLOG	GALIJ	DEL KONJSKE OPREME	NIBOZEM. NARAVOSL. VAN ROJEN	ULITA TISKARSKA ČRKA			IME AMER. IGRALCA MARVINA	IME REVO- LUC. CHE GUEVARE	SANITET. MATERIAL	
RENJIJ				KDOR DERON MIRA SRED. SREDSTVO ZA BRITJE				KOŽA Z GOSTO BLAKO				
									VEK HRV. KONJE VLADIMIR			
OVOJ										EINSTEIN ALBERT SVICARSKI PRAMITON		
IME JAP. REŽISERJA KUROSAVE		ALUMINIJ		KATRAJ JADRAN. OTOK			MESTO, PROSTOR	RABA (LAT.) KRAJ V BELI KRAJINI			AMERICJ	
IME BALEKINE PAVLOVE			AZIJ. NOKAN LJUDSTVO IZDLACIJA			STAROKRM. ČETNA ENOTA						
NEKDANJI PREDILNI STROJ						OZEK KO NIEC POLOT. MOLIBDEN		MESTO V OSREDNJI FRANCIJI				
RJMSKA 4		OTOK V BALTSKEM MORJU TIN						ODEV, NOŠA	DELOVNA ORGANIZ.	VEZNIK	SUKANCI	OČKA
OBOROŽEN TAT				OSEBNI ZAJMEK	SAP V SRBIJI REKA V SZ							
NAJMANJŠI DELEC SNOVI			TELEVIZIJA SLOVENSKO NARODNO DREVO		BREZ = VERSTVO		VOLKANIZ. MEŠANICA GUMIJA Z ZVEPLOM					
	Ž. IME UDAREC, STRES					NAŠA CELIJA	KLOR		MESTO V KATALONIJ	TELUR POST SCRIPTUM		
PREBIVALCI SEV. DELA VELIKE BRITANIJE			ANTIENA BOG. NESRCE TILEN					MLADETINA ŽOLCA				
IZGUBA VIDA							UGANKA	SOSLEDJE BOGAJA- NNA		BAKER	LATINSKI VEZNIK	
KARLOVAC		VILE IZ MORBIJSKE MITOLOG.						IVEK BARANJA		CELJE HRV. KOME- DIOGRAFI BRŽIG		

VODJA ARGONAVTOV											
VMESEN BEZEN BOŽIVLJAJ ŠVEDSKI IMPRESION. ANDERS											
POZITIVEN NEJD BOJA BELGIJSKO ZNAVILISLE											
IME LHOČARKE ZAVADLAV											

TEENS®

Rešitve pošljite do 10. 9. na uredništvo. Izžrebali bomo deset praktičnih in lepih nagrad.

Rešitev

VREteno

Rešitev:
R-RT-TER-ETER-RENTE—
BRENT-BRINETE-TREBINJE-

TREBNJE-TREBNJE-TEREN-
TREN-REN-EN-N

REBUS:
POLSTENJE